

... za koristi delavskega
...stva. Delavci so opravi-
...eni do vsega, kar pro-
...ducirajo.

—

This paper is devoted to
the interests of the work-
ing class. Workers are
entitled to all what they
produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!

PAZITE

na številko v oklepaju, ki
se nahaja poleg vašega
naslova, prilepljeno
negi spodaj ali na
ovitku. Ako je (559)
številka
tedaj vam s prihodnjo šte-
vilko našega lista poteče
naročnina. Prosimo, po-
novite jo takoj.

STEV. (NO.) 558.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 21. MAJA (MAY 21st) 1918.

LETO (VOL.) XIII.

Avstrija in Nemčija.

Med Avstrijo in Nemčijo vlada zopet najintimnejše prijateljstvo. Tako nam pripovedujejo telegrame iz Dunaja in iz Berlina, ki poročajo o sestanku kaiserja Viljema z avstrijskim Karlom v nemškem glavnem stanu.

Sestanek je bil aranžiran zadnje nedelje in razume se, da je moral gospod Karl priti h gospodu Viljemu, ker se pač ne more pričakovati, da bi hohenzollernsko božanstvo v teh važnih časih zapustilo svoj prostor za fronto — ali, kakor oficijelna poročila rajše pravijo — na fronti. Saj ve vsaka vdana podložniška bučica, da izvojujejo vsako žmago v prvi vrsti veličanstva in visočanstva, potem šele Hindenburgi in Ludendorffi, o "gumajnarjih," ki se dajo postreljati, pa sploh ni vredno govoriti. Kdove kakšna nesreča bi se mogla zgoditi, če bi mogočni zaveznik Boga zapustil glavni stan in pustil nebeškega vladarja samega na fronti!

Kajpada, gospod Karl von Habsburg-Lotrinen bi imel nazadnje tudi sam lahko kaj opraviti na kakšni fronti, na primer na italijanski. In ker je on že nekolikokrat obiskal hohenzollernskega glavarja, bi se menda vjemalo z "etiketo," če bi enkrat Nemčija prišla k Avstriji. Da se to ni zgodilo, mora torej že prihajati iz drugih vzrokov kakor iz nujne navzočnosti Viljemove za fronto.

Pustimo oficijelno olupšavanje na stran, pa lahko spoznamo, da je gospod Karl pravzaprav prišel h gospodu Viljemu "na raport." Avstrijsko veličanstvo se je v Berlinu hudo zamerilo; to je zelo znana reč. Mladi mož še ni dolgo cesar, tudi ni bil od otroških nog vzgojen za to, ker ni mogel nihče prerokovati, da bo Rudolf ubit pri večerji s šampanjem in Franc Ferdinand na doslej še misteriozen način ustreljen v Sarajevu; zato je gospod cesar še nekolik neroden in v svoji nerodnosti je ustrelil nekoliko kozlov, med katerimi je bilo pismo bourbonskemu sorodniku najbolj nerodno. V Berlinu je bila zaradi tega velika zamera in nemška cenzura je dovolila, da so

berlinski in drugi listi javno napadali Viljemovega avstrijskega tovariša.

Karlovo potovanje v nemški glavni stan je bilo torej pravzaprav pot v Canosso.

Kdor ve, da ne spada Vilje med ljudi, ki bi znali držati jezik za zobmi, si lahko izračuna na prste, da je moral habsburški Karl slišati nekoliko gorkih. V tem oziru se tudi veličanstvom vési lahko zgodi, kar doleti navadnega lakaja.

Ni pa izključeno, da je bila nemškim gospodom Karlova nerodnost navsezadnje všeč. Spravilo ga je namreč v tak položaj, da mu ni kazalo nič drugega, kakor energično se ločiti od Nemčije, ali pa se brezpogojno vdati Viljemovim zahtevam.

Za prvi korak nima Karl dovolj korajžje. In menda bi bilo sedaj tudi prepozno. Avstrija ima še od nekdanj navado, da zamudi vsako priliko. Zamudila je tudi tisto, ki jo je imela, da bi se bila rešila nemškega vrhovnega varuštva.

Ta zamuda ne gre morda popolnoma na Karlov račun. Greh je bil večinoma že dopolnjen, ko je bil še Franc Jožef živ, četudi ni bila vlada več v njegovih rokah. Dasi je bil iredentistični duh že ob začetku vojne v Avstriji živ, vendar ni bil takrat še tako močan, kakor je sedaj. Če bi bila dunajska vlada našla in izrabila pravi trenotek, da bi bila podelila narodom resnično avtonomijo, bi bila najbrže lahko dosegla kompromis z njimi in s tem rešila obstanek Avstrije.

V prvih mesecih vojne so bile zahteve naroda še skromne. Nihče ni vedel, kako dolgo bo trajal konflikt; nihče ni vedel, kdo zmaga; nihče tudi ni vedel, kakšno neznanstvo trpljenje naloži narodom.

Federalizacija Avstrije, ki bi bila popolnoma izpremenila njen značaj in omogočila vsaj gotovo stopnjo demokracije, bi ji bila tudi omogočila, da se napravi neodvisno od Nemčije. Ali bogovi so že davno udarili avstrijski vladni sistem s slepoto. Namesto da bi se bila oprla na moč svojih narodov, se je rajša poslužila nemške pomoči zoper svoje narode in tako se je dala namški vrhov-

ni komandi popolnoma v roke. In zdaj se ne more rešiti tej klešč.

Gospod Karl ni mogel stopiti pred Viljema kot junak, ampak je moral igrati vlogo ponižnega sluga, ki je z veličanstvom in zaveznikom le slabo ogrnjena. Rezultat njegovega obiska je ta, da je položil Avstrijo na milost in nemilost Viljemu pred noge.

Oficijelno poročilo o takozvani konferenci obeh cesarjev pravi, da se je "posvetovanje zaključilo s popolnim sporazumom in s poglobitvijo zveze med Nemčijo in Avstrijo." Da je stvar še nekoliko jasnejša, dodaja poročilo, da so na sestanku razpravljali o "vseh fundamentalnih političnih, gospodarskih in vojaških vprašanjih, tičočih se sedanjega položaja in bodočega razmerja med obema monarhijama. Vodilne poteze vzajemnega sporazuma so načeloma že določene."

To je povedano v diplomatičnem jeziku. Če prevedemo to maskerado v jezik navadnih ljudi, dobimo sledeči rezultat:

Gospod Karl je dosegel odvezo za svoje grehe. "Konferenca se je končala s popolnim sporazumom."

Ker je ubogo habsburško veličanstvo prišlo delat pokoro, je umevno, da ne more biti ta "popolni sporazum" nič drugega, kakor popolna kapitulacija oficijelne Avstrije. "Med Nemčijo in Avstrijo se je zveza razširila in poglobila." Bog vsega vedni ve, da je bila ta zveza že precej "globoka." Nemčija je komandirala, Avstrija je ubogala — tako je izgledala ta zveza.

Na sestanku obeh cesarjev so po pa vendar še "poglobili." To ne more pomeniti nič drugega, kakor da bo Nemčija še bolj komandirala, Avstrija pa še bolj ubogala.

Gospod Karl ne bo pisal sorodnikom svoje žene nobenih pisem več, vsaj takih s politično vsebino ne. Viljem bo zato tako milostljiv, da mu pusti krono. Ampak "izdelane so vodilne poteze vzajemnega sporazuma, tičočee se vseh fundamentalnih vprašanj političnega, gospodarskega in vojaškega značaja."

Sporazum! To je lepa beseda. Ni si pa težko predstavljati, kaj pomeni ta izraz, če ima eden palico v roki, drugi pa ima nag hrbet. Treba je le še čitati, da so se konference udeležili z nemške strani Hindenburg, Ludendorff, Hertling in poslanik Wedell, z avstrijske pa Burian, maršal Arz in poslanik knez Hohenlohe.

Že Ludendorffovo ime bi popolnoma zadostovalo. Mož ni le vodja militaristične stranke v Nemčiji, ampak povrh tudi šovinističen vsenemec. Sporazum po njegovem receptu ne more biti nič drugega, kakor absolutna nemška nadvlada. Hindenburg je v teh vprašanjih njegov učenec. Hertling je jezuit, napram militaristični gospodi popolnoma popustljiv, kar je najbolj dokazal v Brest Litovsku, grof Wedell je bil pa le zaradi lepšega navzoč.

Kaj pa naj se pravi o avstrijskih delegatih? Burian je diplomat po sreč grofa Tisze, ki je vse svoje poglede upiral v Berlin. Maršal von Arz je čisto neznana veličina, knez Hohenlohe je pa na sestanku figuriral, ker je slučajno poslanik v Berlinu.

Od teh mož ni bilo nikdar pričakovati toliko poguma, da bi se upli Viljemovi volji. Besede nemškega oficijelnega poročila torej izražajo, da je znanapr Avstrija še bolj kakor doslej pod nemško kontrolo v političnem, gospodarskem in vojaškem oziru.

Zadnji sledovi avstrijske neodvisnosti so s tem splavali po vodi. Razkadilo se je pa tudi zadnje upanje, da bi mogla Avstrija še rešiti svojo eksistenco. Če so se avstrijski narodi branili dunajske vlade, se bodo berlinske še bolj. Kajpada, če bi Nemčija zmagala, bi se hohenzollernska vlada utrdila in nemški narodi v Avstriji bi prišli v enak položaj kakor Poljaki na Pruskem. Nasprotno pa bo poraz Nemčije za Avstrijo pogin. S svojim klečeplazenjem pred hohenzollernstvom se je sama obsidila na smrt. Čas je včas počasi eksekutor, ali njegova eksekucija pride neizogibno.

Kaj pa pravi Debs?

Tu in tam se nahajajo socialisti, ali bolj rečeno ljudje, ki smatrajo sami sebe po krivem za socialiste in mislijo, da je socialistično jahati konjička. Če so stori napako, mislijo, da zahteva "doslednost", da vztrajajo v njej, medtem ko bi zahtevala pamet, da je popravijo.

Po našem globokem prepričanju je bila resolucija večine na konvenciji v St. Louisu velika napaka. Tisti, ki so jo izdelali, niso vpoštevali mednarodne situacije, kar bi bila nezogibna naloga vsake socialistične stranke, ako stoji res na mednarodnem stališču.

Toda v tistem času se je še moglo verjeti, da prihaja omenjena resolucija iz poštenega prepričanja, le da je to pošteno prepričanje imelo pretesno obzorje. Človeku se ni moglo takrat zamisliti, če je verjel, da je mogoče z Nemčijo skleniti pošten mir. Sami nismo tega verjeli, odkar se je pokazalo, da nima delavsko ljudstvo v Nemčiji nobenega vpliva; in dokler ne pride do vpliva, odločujeta kajzerizem in militarizem, od katerih pa ni pričakovati drugačnih kakor imperialističnih namenov. Kdor je bil v teh rečeh večji optimist, ga zaradi tega nismo smatrali za hudo delca.

Ampak od tistega časa, kar je bila sklenjena st. lousiška resolucija, so se vrstili dogodki največjega zgodovinskega pomena, in sicer dogodki takega značaja, da ne more ostati mednarodna situacija nikomur več nejasna, ako ne zatiska namenoma oči. Tako vstaja sedaj tudi sodrug Eugene Debs in zahteva, da naj ameriški socialisti izpremenijo svoje stališče glede na vojno.

Debsov ugled v ameriški stranki je nena-

vadno velik. Zato so tudi pacifisti triumfirali, ko je dozdevno stal na njihovi strani, odobraval jo st. lousiško resolucijo. Ali Debs je od tistega časa opazoval, kar se je godilo po svetu in je prišel do prepričanja, da je tisto stališče, ki ga izraža omenjena resolucija, nevzdržljivo.

Debsu gotovo ne bo mogel nihče očitati, da je izgubil pogum ali pa da je postal oportunist. O poštenosti njegovih nazorov se ni moglo nikdar dvomiti in napram njemu ne bo mogoče rabiti puhlih fraz o "socialpatriotizmu" in "puškarstvu". Dejstvo pa je, da govori Debs danes ravno tako, kakor smo govorili mi že takrat, ko so nas obsipavali s takimi epiteti.

V zadnji številki "Social Builder" je Debs objavil članek, v katerem zahteva, da naj stranka revidira svoje stališče. V tem članku pravi:

Vojna situacija, kolikor se dotika Socialistične stranke, je sedaj popolnoma različna od one pred enim letom. Ruska revolucija je izpremenila lice Evrope, in njene možnosti, ki so sedaj na tehtnici, izkazuje socialistično gibanje, da pokaže svoje zaupanje in svojo lojalnost napram načelom mednarodne demokracije.

Nemški vojni lordi, njih junjerski tovariši in vojaške tolpe, ki izvršujejo njih povelja, niso več pod krinko glede na boljševike. Pokazali so svetu z vso jasnostjo, da je njih namen uničenje socialne demokracije na Ruskem in ponižanje tega velikega naroda na stopnjo vazalov. To je njih goli, nesramni namen, nasproten njih lastni pogodbi, pri čemer je protest nemškega ljudstva skrajno slaboten.

Ruski proletarijat z Leninom in Trockim je zaupno pričakoval od nemških socialistov, da bodo sledili njegovemu zgledu in strmoglavili kajzerja, kakor je on strmoglavil carja. Toda — glejmo! — namesto da bi se bili dvignili v svoji sili zoper peklenko hohenzollernstvo, so trpeli, da so jih Hohenzollerni izrabljali za napad na Rusijo in z uničevanjem ruske svobode onemogočili njih lastno svobodo.

Potrpežljivo smo čakali in s hrepenenjem smo upali, da pride kaj iz Nemčije. Navedeni smo bili v mišljenje, da veliko socialno demokratično gibanje te dežele le čaka na priliko, da se dvigne za svobodo. Toda nič ni prišlo in nič ne kaže, da kaj pride po poti revolucije od nemške socialne demokracije. Ponovno se nam je pokazalo, da je nemško gibanje navezano na nacionalizem in pripravljen preleviti svojo kri vsak čas in za vsak namen, ki bi ga kajzer določil za slavo "faterlanda".

Najprej kajzer in potem socializem — to izraža njihovo zadrževanje, če ne v besedah, pa v dejanju. Tako popolnoma so vpognjeni in terorizirani pod pruskim militarizmom, da se ne upajo postaviti na revolucionarno stališče v nobeni zadevi sedanje vojne. Če se množice drznejo stopiti v stavko, da paralizirajo industrijo kot začetek socialne revolucije, jih njih ustrašeni in uplašeni voditelji hitro komandirajo nazaj v tovarne, boječ se, da jih njih lastni socialistični sodrugi, militaristični najemniki brutalnega kajzerja, ne postreljajo kakor pse. In vse to za fetiša nacionalizma in za glerijo kajzerja in "faterlanda".

Naj se potepta ruska revolucija, naj se premaga neoboroženi proletarijat, iz plemenitih kmetov in delavcev naj se napravijo vazali; boljše viki naj se strmoglavijo in porajajoča se demokracija naj leži izdihajoča v svoji krvi in v razvalinah; pokrajina za pokrajino naj se iztrga podjarmljenemu in brezmočnemu ljudstvu; Poljska naj bo osleparjena, Finska zasedena, Češka persekutirana; Liebknecht in Rosa Luxembourg naj bosta vržena v ječo; vsaka socialistična aspiracija naj bo zadavljena in vsaka s krvjo plačana demokracija naj se potepta pod kajzerjevo železno peto — nemško ljudstvo ne protestira toliko, da bi ga bilo slišati. Toliko slavljeno socialno demokratično gibanje v Kaiserlandu je tako brezmočno, kakor da šteje toliko otročev, kolikor je članov. Žalostno je, ali vpricho take situacije je videti, da se ne more nič pričakovati od znotraj.

Nemško ljudstvo, vstevši socialiste z le malimi izjemami, ni le nepripravljeno na vstajo, ni le nesposobno, da bi se dvignilo zoper svoje srednjeveške vladarje in njih barbarični militarizem; ne le da se samo noče rešiti jarma, ampak še celo dovoljuje, da ga zlorabljajo za utrditev jarma nad njegovimi revolucionarnimi sosedi, ki so ga odvrgli.

Taka je situacija z ozirom na večino nemške socialne demokracije v sedanji krizi. Zaman bi jo še nadalje pokušali opravičevati ali izgovarjati. Naj bo vzrok kakršenkoli — to je dejstvo in zaman in slabše kakor zaman je poskušati, da bi ga zakrili.

Nemški vojaški upori.

V Moskvo so prišla poročila o punktu v nemških polkih v Wessenbergu na Estonskem. Puntarji so pobili več častnikov. Kmalu so pa prišle v Wessenberg lojalne čete in prijele 200 puntarjev; deset mož je bilo ustreljenih. Drugi slučaj upora se je primeril Dvinsku in upornim Nemcem so pomagali vjetniki, ki so se vrnili iz Rusije.

To ni prvo poročilo o upornosti v nemški armadi. Nemška vlada sicer zelo skrbi, da bi se vsaka taka vest zatrla, ampak tudi pruska cenzura ni vsemogočna. Ko je prišel upor v nemški morarici v rajstags, se je enostavno moralo govoriti o njem in takrat je svet prvič izvedel, da tudi pri kajzerjevi militaristični mašineriji ne teče vse tako gladko, kakor pripovedujejo Viljemova oficiozna trobila.

O posameznih slučajih upora je bilo od tistega časa večkrat kaj slišati. Ker prihajajo vse take stvari po ovinkih, ni seveda mogoče dobiti natančnih podatkov. Vendar je pa iz njih razvidno,

da ni revolucionarni duh v Nemčiji popolnoma mrtev. Če bi bil, tedaj bi bilo to skoraj obupno. Zdi se nam pa, da so take posamezne revolte le simptomi, po katerih je mogoče naslutiti, kar je doslej še skrito.

Splošne revolucije ni v Nemčiji. Ali tudi posamezni rebeli ni izbruhli se ne bi tolikokrat ponavljali in se ne bi prikazovali zdaj na tem, zdaj na onem kraju, če ne bi bilo več nezadovoljnosti in revolucionarnega duha, nego ga je videti od zunaj. Da je tak duh v Nemčiji, je pokazala februarska stavka, četudi je bila ponesrečena. Klje na štrajk je takoj našel odziv na vseh koncih in krajih. To se pa ne bi bilo moglo zgoditi — v takó kratkem času, če ne bi bilo velikega razpoloženja za to.

Seveda je ostala tista stavka brez uspeha; nobenega drugega učinka ni imela, kakor da je bilo več sto delavcev in delavk postavljenih pred sodišče in obsojenih. Mase delavstva so se vrnile na delo, čim so jih voditelji pozvali na to.

Iz tega je torej sklepati, da je bilo uporno razpoloženje med ljudstvom, ampak da je poslušnost tega ljudstva vendar še mnogo večja. Mase se menda sploh ne zavedajo upornega duha, ki živi v njih. In to je največja ovira revolucije v Nemčiji.

Da se je tisti štrajk ponesrečil, je še iz drugega razloga razumljivo. Vlada je izročila vso oblast v tej zadevi vojaškim poveljništvom in te so takoj zagrozila z najbolj drastičnimi militarističnimi ukrepi. Stavka bi bila mogla torej le tedaj uspeti, če bi se bilo moglo delavstvo zanašati na vojaštvo.

Voditelji se očividno niso zanašali. Če so v tem imeli prav ali ne, se mora pač na Nemškem bolje vedeti, kakor tukaj. Najbrže so res imeli prav. In najbrže je na Nemškem slepa pokorščina res nekakšna nacionalna čednost, kateri ima kajzer zahvaliti, da je mogel sestaviti svojo vojaško mašino, ki dela res vtisk, kakor da je stroj brez duše.

Pri tem se pa v voditeljem nemške socialne demokracije ne more prihraniti očihek. Tisto ljudstvo, ki je kdaj sledilo geslu socializma, ne bi moglo biti sedaj tako pasje ubogljivo, da ni bilo tako vzgodelo. Sedaj se kaže, da je imela beseda "disciplina" v nemški socialni demokraciji veliko pretesen pomen; štela je menda skoraj tako kakor disciplina v armadi.

Razume se, da je v vsaki organizirani stranki disciplina potrebna, ker nastane brez nje enostavno anarhija. Toda disciplina, ki se opira na brez-pogojno poslušnost, izpremeni ljudi v stroje; če so se navadili slepo ubogati svoje voditelje v organizaciji, so potem enako slepo ubogljivi v armadi. Če so kdaj sami hrepeneli po revoluciji, jo pomagajo sami zatirati, kadar se jim tako ukaže.

Nemško ljudstvo, stlačeno v uniforme, je na ta način pomagalo zatirati revolucijo na Poljskem, v Ukrajini, Litvi, na Estonskem, na Haronskem, na Finskem, in pomagalo jo je tudi zatirati doma. (Konec na 8. strani.)

Slovensko republičansko združenje.

SEDEŽ V CHICAGO, ILL.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godira, Martin V. Konda, Etnis Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zaveržnik.

NADZORNI ODBOR:

Matt. Petrovič, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermenc, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravljica, Jacob Muha, Zvonko Novak, K. H. Pogodič, Matt Pogorelec, John Rezel, Jos. Steblaj, Frank Šavs, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidriah, Stefan Zabrie, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso prijavili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljke je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. B. No. 1, Cicero, Ill.)

SLOVENCEM V AMERIKI!

O stari domovini prihajajo poročila, ki nam jasno potrjujejo, da so se Slovenci in sploh Jugoslovani enako kakor ostali zatirani narodi v Avstriji naveličali hinavske politike, pa so pričeli brezobzirno boj za svojo osvoboditev. Kakorkoli je vsaka stranka ostala na svojem principielnem stališču, so vendar vse od Jugoslovanske socialne demokracije do Slovenske ljudske stranke popolnoma složne v tem, da morajo Slovenci z ostalimi Jugoslovani dobiti svojo narodno neodvisnost. Kolikor pride vesti čez ocean, kažejo tudi, da zahtevajo vse slovenske stranke, ki kaj štejejo demokracijo uredbo svojega bodočega življenja.

V Avstriji ni majhna reč izrekat take zahteve. Rabelj je tam vedno pripravljen za svoj strašni posel in na tisoče Jugoslovancev, med njimi tudi

Iz Rima poročajo, da je prebivalstvo mesta Trst poslalo prošnjo avstrijski vladi, v kateri pravi, da je mesto brez živili. Prebivalci izjavljajo, da ne marajo umreti gladi in zahtevajo, da pošlje vlada takoj potrebno hrano. Veliko število ljudi je bolnih vsled stradanja in smrtni slučaj je strašno množe. Delavci so seveda najbolj prizadeti.

Ta vest se seveda ne sme jemati tako, kakor da ima vlada prav posebno piko na Trst. Z oportunističnega stališča bi morala še zlasti gledati, da ohrani Tržačane pri dobri volji, kajti čimbolj mačehovsko bo z njimi ravnala, tem manj želje bodo imeli, da ostanejo pod njenim "okriljem". Toda avstrijska vlada ni imela nikjer in nikdar toliko politične previdnosti. Saj je hotela tudi Jugoslovancem vtepati ljubezen do Habsburžanov s palico. Ali če ne dobe Tržačani dovolj hrane, lahko stavimo, da je prebivalci mnogih drugih mest tudi ne dobe. Očitno vlada v Avstriji strašna življenska beda, kateri uidejo pač le bogatini. Čuditi se je pravzaprav le tistim, ki pričakujejo, da se bo ljudstvo še v teh razmerah navduševalo za Avstrijo.

Kakor poročajo iz Londona, sta se konferenci Karla in Viljema udeležila tudi bavarski in saksionski kralj, dasi nista bila povabljeni.

V "Muenchener Neueste Nachrichten" je citati sledeči odstavek: "Čas je resen in Bavarska ne more dovoliti, da bo Prusija edini razsodnik za usodo vse Nemčije. Kralj Ludovik je torej sklenil poslati glavni vojni stan, kjer se je vršila konferenca, in iz ravno tega razloga je šel tja tudi saksionski kralj, dasiravno berlinski krogi niso želeli njune prisotnosti."

Če ni v tem poročilu kakšne pomote, tedaj je zelo pomembno. Tekom sedemindesetih let, odkar obstaja novo nemško cesarstvo, je nekdaj separatizem posameznih držav precej izginil; Nemčija se je privadila pruski nadvladi, četrdo so med ljudstvom še nadalje obstajala gotova nasprotja, ki se pa niso resno jemala. Vladarji posameznih držav in državice so se sprijaznili z dejstvom, da so jim ostali kraljevski, velikovodski in podobni naslovi in dohodki. Zdi se pa, da jim to vendar ni segalo prav do dna duše; če ne bi bila ljubosumnost napram Prusiji ostala v kakšnem kotičku živa, ne bi mogla zdaj prihajati na dan.

Kakor je videti, pa vendar prihaja. Po nazorih veličanstev in po dvorski etiketi je naravnost nezastidljivo, da pride kdo kam nepovabljen. Tu pa čitamo, da sta šla dva kralja na konferen-

cijski Slovencev, je s svojo glavo plačalo željo po svobodi. Krvniška vrv in krogle iz puške je pokončala marsikatero življenje iz mnogo manjših vzrokov.

Kljub temu ni moglo najokrutnejše barbarstvo zatreti poguma. Čimbolj je habsburško tiranstvo divjalo, tem odločnejša je postajala volja ljudstva, da se ga reši.

Če se postavlja narod v takih strašnih razmerah v bran in dviga brez strahu zastavo svoje svobode, dasi vidi nočnidan biriče, ki preže na svoje žrtve, mora vsak Slovenec, kateremu je mogoče bolj svobodno dihati, zlasti torej vsak Slovenec v Ameriki, spoznati svojo dolžnost, da pomaga narodu v stari domovini po svojih najboljših močeh. Slovenci v naših starih deželah pričakujejo to pomoč in pričakujejo jo po pravici. Vesti iz današnjega državnega zbora, iz starokrajških časopisov, iz strankarskih in ljudskih zborovanj, pisno vojnih vjetnikov, med njimi nešteti rojakov, ki so dezertirali izpod čmorumene zastave, za katero niso hoteli preliti svoje krvi, nam potrjujejo to.

Vsi zatirani narodi pričakujejo s prepričanjem, da ne bo več Avstrije po sedanji vojni, ampak da stopijo na njeno mesto svobodni narodi. Za tisti čas se pripravljajo, kolikor jim dopuščajo moči. Ni dvoma, da bi bila v habsburški monarhiji že izbruhnila revolucija, če je ne bi onemogočal brutalni militaristični sistem, ki je že poostren, odkar ima kajzerska Nemčija vrhovno komando tudi nad avstrijsko armado.

Rojaki! Kako bomo v teh usodopolnih časih mi izpolnjevali svojo dolžnost, da nas ne bodo bratje v stari domovini preklinjali?

V Zedinjenih državah se je ustanovilo Slovensko Republičansko Združenje, čigar program se najbolj strinja s hrepenenjem Slovencev po jugoslovanskem zedinjenju, po neodvisnosti in demokraciji. Cilj Slovenskega Republičanskega Združenja je Jugoslovanska Federativna Republika, osnovana na najmodernejši in najbolj demokracijski podlagi, v kateri bo vsakemu delu zagotovljena avtonomija za vse njegove posebne potrebe, v kateri pa bodo vsi Jugoslovani zedinjeni za skupno delo v vseh skupnih zadevah. Taka republika postane ne le sposobna organizacija za širšo

eo, na katero nista bila povabljeni. Taka "neuljudnost" in "predrznost" se ne more razlagati drugače, kakor da gredo nasprotja med posameznimi nemškimi državami oziroma njihovimi dinastijami zopet v klasje. Bavarskemu in saksionskemu kralju ni več vse, da sta zapostavljena za pruskim in — kakor pravi monakovski list — ne marata gledati, da bi Prusija sama odločevala o bodoči usodi Nemčije.

Besede teh kraljev seveda niso brez hinavščine. Zelo nerazumno bi bilo misliti, da govorita s stališča Bavarske in Saksionske; pri srcu so jim veliko bolj interesi njihuj dinastij. Ampak da se upata tako protiprusko oziroma protihohenzollernsko nastopiti, se lahko smatra za znamenje, da se Prusiji ne godi prav posebno dobro.

S tega stališča je vest zanimiva; sicer pa seveda ne pripisujemo izredne važnosti revolvi veličanstev, s katerimi je nemški narod tako obilno požegan, kakor noben drugi ne.

Italijansko poslanstvo v Washingtonu je dobilo depešo iz Rima, da so se jugoslovanski socialisti v starem kraju pridružili jugoslovanskemu gibanju. Slovenski socialisti v Ljubljani in hrvaški v Zagrebu so sprejeli resolucije, v katerih se izrekajo za jugoslovanski program. Socialisti so obenem sprejeli protestno resolucijo proti vladni volilni reformi na Ogrskem.

Očitno je v tem poročilu nekaj pomote. Jugoslovanski socialisti v starem kraju se niso šele pred kratkim pridružili jugoslovanskemu gibanju, temveč so že davno v njem. Shoda v Ljubljani in v Zagrebu, o katerih govori rimska depeša, nista začetek kakšne nove taktike, ampak le potrdilo njih dosedanjega dela. Zedinjenje Jugoslovancev je stara programna točka jugoslovanskih socialistov, ne le zato, ker se vjema z narodno pravičnostjo, ampak tudi zato, ker je potrebno za uspešen razvoj socializma.

Sicer je pa rimska depeša zanimiva zaradi zadnjega stavka. Socialisti — pravi — so protestirali proti vladni volilni reformi. Izbrzjava ni posneti, kje je bil izrečen ta protest. Po stilizaciji depeše bi človek mislil, da je bilo tudi to v Ljubljani in v Zagrebu. Bolj verjetno je seveda, da so protestirali ogrski socialisti, kajti ogrska volilna pravica ne velja za Hrvaško, še manj pa za Ljubljano. Zadnjič, ko smo pisali o ogrski volilni reformi, smo dejali, da je tukaj ni mogoče zanesljivo presojati, dokler se ne vé, če ni v njej toliko izjemnih določb, da postanejo vsled njih vsa lepa pravila brez cene. Zdi se zdi, da bo res tako. Zakaj če bi bila volilna reforma res tako

balkansko republičansko federacijo, ampak tudi za zvezo demokratičnih narodov vsega sveta.

Slovensko Republičansko Združenje pa more doseči svoje cilje le s sodelovanjem vsega ljudstva. Od svojega postanka stoji na edino zdravi demokratični podlagi; S. R. Z. ni zgrajeno od zgoraj dol, ampak od spodaj navzgor. Ljudstvo je njegov temelj in le na tem temelju more imeti dovolj moči za izpolnjevanje svojih nalog, ki so že sedaj velike, a se bodo množile in povečavale od dne do dne.

S. R. Z. je organizacija slovenskega ljudstva v Zedinjenih državah; zato je potrebno, da se združi vse demokratično misleče ljudstvo našega jezika in ustvari s tem najmočnejši temelj organizacije.

V Zapadni Pennsylvaniji je padlo S. R. Z. na rodovitna tla. Ne vemo, če se je že kje v Ameriki slovensko ljudstvo tako trdno oklenilo te ideje kakor pri nas. V okrajih Allegheny in Washington je vsak Slovenec, ako ni popoln političen mrtvec, pristaš S. R. Z. po svojih najboljših močeh in ga je pripravljeno zanesljivo še bolj podpirati. Naša okrajna organizacija dela tudi sama za idejo S. R. Z., kjerkoli ji je mogoče.

Enako delo je pa potrebno povsod, kjer živi slovensko ljudstvo v tej deželi.

Okrajna organizacija S. R. Z. v Allegheny in Washington County se obrača torej do Vas, ameriških Slovencev vobče, z gorečo prošnjo, da se vsi do zadnjega pridružite S. R. Z. in pomagajte njegovim idejam do zmage.

Kar hočemo, ni nič več kot svoboda zedinjenih Jugoslovancev. Rešeni nacionalnega zatiranja se bodo Jugoslovani in Slovenci z njimi lahko razvijali politično in gospodarsko, kulturno in socialno, svobodnim narodom sveta pa pokažejo tedaj, da jim je le habruška avtokracija in dunajska vladna nadudost odrekala zrelost in sposobnost za napredno delo.

Na noge, Slovenci! Krasen je cilj, za katerega se bojujemo. Kdor ne pomaga nam pri našem delu, pomaga našim sovražnikom, zatiralcem demokracije po vsem svetu.

Zdromite se tisti, ki še dremljete! Odprite oči in uzri boste nov svet, ki se poraja na razvalinah starega. Opazili boste demokracijo, ki se na vseh

sijajno demokratična, kakor so pravili prvi telegrami, ne bi socialisti imeli razloga za protest. Ogrska demokracija je torej še vedno stari humbug.

Iz Pariza poročajo: Štirideset socialističnih poslancev v francoskem parlamentu je podpisalo brzojavno čestitko Hjalmarju Brantingu, voditelju socialistične stranke na Švedskem in uredniku lista "Social Demokraten" v Stockholmu, ker je ožigal vladno politiko večinskih socialistov v Nemčiji. Čestitka se glasi:

"Solidarnost stare socialdemokratične stranke v Nemčiji s cesarsko vlado se je nekaj časa skrivala pod navidezno demokratičnimi formulami, kot je bila na primer ruska mirovna formula "brez aneksij in odškodnin in pravica narodov, da sami odločajo o svoji usodi." To formulo so pomagali socialisti sprejeti z velikimi ceremonijami v nemškem rajstagu, toda danes so vrgli krinko proč. Protestirali so proti pogodbi v Brest-Litovsku in obenem so jo sprejeli. Njihova stranka se zdaj zaveda, da pomaga pri načrtu za vsenemško gospodstvo. Francoski socialisti z veseljem in ponosom odobravajo obsodbo nemških večinskih socialistov, katero je izrekel sodrug Branting."

Iz Londona poročajo: Perry Robinson, dopisnik lista "Daily News", je poročal zadnjo nedeljo: "Neprenehoma dobivamo dokaze o sovražnosti med infanterijo in artilerijo v nemški armadi. Nemški pešci se pritožujejo, da njihovi topničarji streljajo na njih, namesto na sovražnika. To nas spominja na dogodek iz bitke ob reki Somme, ko so morali Angličani ločiti vjete nemške pešce od topničarjev, ker so se hoteli poklati med seboj. V dnevniku vjetega infanterijskega častnika se nahajajo značilne beležke, ki pripovedujejo, da je dne 23. aprila dvaindvajseti artilerijski polk bombardiral petinpetdeset nemški pešpolk s plinskimi granatami. Častnik je tudi opisal vojaške mornariške divizije, ki so okradli tovaršne pri 55. polku za vse, kar so zadnji imeli v telečnjakih. V Albertu je bilo mnogo pomorščakov pred vojnimi sodiščem vsled tatvine in ropa."

O novi avstrijsko-nemški pogodbi, ki sta jo sklenila veleblagorodna gospoda Viljem in Karl, pri čemer je prvi diktiral, drugi pa ubogal, pravijo poročila iz Švice: Berlinski časopisi se bavijo z osnovo alianse, ki je bila sklenjena na zadnji konferenci nemškega in avstrijskega cesarja.

lobi so pa prileteli v golobnjak šele ob 11. 30 minut. Lastavica je tedaj preletela 235 km zračne črte v 1 uri 8 minut, golobje pa v 4 urah in 15 minutah.

Iz Denverja, Colo., poročajo: Tihotapstvo z žganjem cvete bujno, odkar je država postala suha. Tihotapeji kupujejo žganje v Wyomingu, in ga od tam vozijo po skrivnih poteh ali pa v avtomobilih v Colorado. Kako razvito je tihotapstvo, kaže dejstvo, da so državni konstablerji v okrajih Adams, Weld in Larimer v prvih mesecih zaplenili žganja, za katero so tihotapeji v Cheyennu plačali \$25.000 in bi v Denverju zanj dobili \$75.000.

Konstablerji so izvršili osemindesetdeset aretacij. Zaplenjenih zavojev z žganjem je bilo 5.500

različne velikosti, od enega kvartala do zaboja, v katerem je bilo tucat kvortov. Poleg tega so zaplenili še tri avtomobile, ki so bili opremljeni z najboljšimi motorji za hitro vožnjo.

Iz Topeke, Kans., poročajo: Farmarji iz šestnajstih okrajev so določili mezo za poljske delavce ob času žetve. Najnižja meza znaša 30 centov in najvišja 50c na uro. Ta predlog predlože zboru farmarskih delavcev, ki se vrši kasneje, da se tako določi stalna meza za farmarske delavce.

Iz Washingtona poročajo: Po pregledanem proračunu bodo potrebovali \$11.771.666,874 za armado. Proračun se bo zakasnili, ker so pronašli, da nekatere postavke ne soglašajo s povišanjem armade.

koneh in krajih upira mračnjaški avtokraciji in reakciji in tirja svoje pravice. Tedaj vam bo jasna vaša dolžnost in vedeli boste, da je u S. R. Z. vaš prostor. Vstanite, pridružite se naši organizaciji in pomagajte svobodi do zmage!

Slovenska naselbina v Zedinjenih državah, ki nima svoje lokalne ali okrajne organizacije S. R. Z., je žalostna prikazen med nami. Poskrbite, da se izbriše vse take pege in zažari v vsaki naselbini baklja svobode.

S. R. Z. je organizacija naroda za narod. S. R. Z. ne dela za nobeno krono in za nobeno žezlo; ne peha se za interese kapitalistov in agrarnih magnatov, ampak vodi boj za ljudstvo. Zato črpa tudi svojo moč iz ljudstva. In zato apeliramo na vse slovensko ljudstvo, naj napravi delo rodovito.

Na izvrševalni odbor S. R. Z. apeliramo, naj nadaljuje svoje delo neustrahno in neumorno. Poplačati ga ne moremo z bogastvom; toda ljudje, ki jim je naše ljudstvo izreklo zaupanje in jih postavilo na njih odgovorna mesta, naj črpa potrebno moč in zavesti, da opravljajo v zgodovinskih časih najsvetejšo nalogo za svoj narod. Kar je v naših močeh, bomo storili, da pospešimo in olajšamo njih delo, ki je naše delo. Pripravljeni smo na žrtve v ta namen, kajti brez boja in žrtve ni bilo nikdar zmage.

Prepričani smo pa tudi, da bodo demokratično misleči Slovenci širom Amerike spoznali važnost in ogromni pomen tega dela in se vsled tega, kjer se še ni zgodilo, trumoma pridružili našemu S. R. Z.

Na noge, rojaki! Kliče nas čas! Ne zamudimo ure, di odločujo o zmagi in porazu! V vrste vsi — in demokraciji bo zmaga gotova!

Združeni zaupniki okrajne organizacije S. R. Z. v Zapadni Pennsylvaniji.

TAJNIKOM ORGANIZACIJ S. R. Z.

Tajnike krajevnih organizacij S. R. Z. prosim, da mi pošljejo svoje natančne naslove. Nekaterih sploh nimam, drugi so pomanjkljivi. Radi točnega poslovanja so natančni naslovi absolutno potrebni.

Zvezna pogodba velja za 25 let in nalaga obema državama vzajemne vojaške obveznosti ter urejuje gospodarske razmere v tem zmislu, da se uresniči načrt Srednje Evrope.

Ista depeša pravi, da je prišla z Dunaja vest, da ni podpisana nobena formalna pogodba, češ, da sedanji trenotek ni primeren za to, vendar pa da je smer in podlaga nove pogodbe definitivno določena in je treba urediti le še nekoliko odstavkov. — — —

Petindvajset let za novo alianco — če verujeta gospoda cesarja v to, kar sta sklenila, tedaj moramo priznati, da sta v resnici velika optimista. V sedanjem času, ko se je pod najkrutejšimi udarci vse kulturne zgodovine začela dramiati demokracija na vseh koncih in krajih sveta, v času, ko čutijo vsi troni nevaren potres, verjeti, da bodo Hohenzollerni in Habsburžani še petindvajset let odločevali o usodi narodov, se pravi verjeti toliko, kolikor da bo kamen, ki ga vrže otrok, letel do lune in da bo zemeljski vodomet gasil plamen na solnceu.

Avstrija sklepa pogodbo za petindvajset let, kakor da bi stoleten stavec, ki leži na smrtni postelji, delal načrte za prihodnje desetletje. Gospod Karl kaže velikansko upanje, da bo Avstrija prebolela smrtno krizo, v kateri je sedaj, in vendar je videti, da ga kljub mogočnemu zaupanju, ki ga na zunaj kaže, oblika kurja polt. Jasno nam to dokazuje razlika v pisavi berlinskih in dunajskih listov. Prvi govore o pogodbi le kot o gotovem faktu; drugi pa hite z naglašanjem, da ni pogodba še formalno podpisana.

Zakaj pa ni? Zakaj ni sedanji trenutek primeren za to?

Če bi gospod Karl in njegovi svetovalci bili prepričani, da pozdravljajo avstrijski narodi novo alianco, bi jo kaj hitro podpisali. Toda prva vest o pogodbi je povzročila v vseh kotih Avstrije velikansko razburjenje in strastne proteste. Naglašanje, da ni nič podpisano, zveni kakor poziv k tolažbi. Pri tem pa mora ubogi Karl plezati po jajcih, kajti zameriti se ne sme svojemu gospodarju Viljemu, zameriti se ne sme nemški buržvaziji, rad se pa tudi narodom ne bi zameril. Nasititi volka in ohraniti kozo živo je vržja naloga in gospod Karl ni tisti čarodejnik, ki bi jo mogel izvršiti. Če se ne bi zdelo kronanim glavičam nemogoče, da bi opravljali kakšno drugo, za človeštvo bolj koristno delo, se ne bi bilo nič čuditi, če bi se ubogi Karl paveličal, pa treščil vse cesarjevanje v kot. Ampak taki ljudje mislijo, da propade svet, če zlezajo sami s svojega prestola.

Zakladniški tajnik McAdoo je odobril \$200.000,000 posojila Veliki Britaniji, \$10.000,000 Franciji in \$100.000,000 Italiji. Zaveznikom je dostej posojenih \$5.775.850,000.

Predsednik Wilson je izdal proklamacijo, s katero pooblašča živilsko upravo, da razširi liceniranje za nadzorovanje živilske produkcije.

Po novi proklamaciji, ki postane pravomočna 1. junija, si morajo preskrbeti oblastveno dovoljenje vsi izdelovalci polovičnega piva in drugih pijač iz žita, ki vsebujejo manj kot pol odstotka alkohola. Prizadeti so tudi tovarnarji, ki konsumirajo tonino, salmon, trgovci, ki konsumirajo perutnino in kokošja jajca, pa še nimajo oblastvenega dovoljenja.

Proklamacija se ne tiče groceristov, ki stržijo manj kot \$100,000 na leto, farmarjev, vrtnarjev, drugih in drugih oseb, ki sami obdelujejo svoja zemljišča ali pa zemljišča v najemu.

Ljudje, ki hočejo na vsak način, da naj vlada konskribira tudi delavce, ne dajo miru. Ob vsaki priliki priporočajo, da naj vlada mobilizira tudi delavce.

Srbija je dobila od ameriške vlade \$3.000,000 posojila. Zdj dolguje Združenim državam \$9.000.000. Vse dolg zaveznikov znaša \$5.775.850,000.

Okrajno glavarstvo v Mladi Boleslavi na Češkem je kavarnarjem in gostilničarjem vsega okrajja prepovedalo imeti v svojih lo-

kalih žensko postrežbo. Kdor bi ravnal proti tej odredbi, se mu odvzame koncesija. Gostilničarji so pa sedaj sklenili, da bodo zglasovali kot postrežnice le ženske. Če bo radi tega le eden kaznovan, bodo vsi v 14 dneh zaprli svoje lokale.

Neki Antverpenčan je vjel lastavico, ki je gneznila pod njegovo streho, ji napravil na peruti znamenje z barvo in jo izročil možu, ki je spremljal v Compiegne 250 kosar pisemskih golobov. Drugo jutro ob 7. 15 minut so v Compiegne izpustili golobe in lastavico. Lastavica je nemudoma odletela proti severu, golobi so pa neodločno letali sem in tja in so se težko orientirali. Ob 8. 23 minut je bila lastavica že v Antverpnu v svojem gnezdu, go-

V novem proračunu zahtevajo \$4.743.230,929 več, kot so proračunili pozimi, in \$6.523.012,549 več, kot je bilo določeno za armado v fiskalnem letu 1917—1918.

Zasliali bodo generala Blauka od zemeljskega biroja in druge oficirje, preden bo proračun predložen.

V Chicagu je zastavkalo do 8.000 voznikov, ki so zahtevali povišanje meze. Stavka je trajala en dan in obe stranki sta pristali, da se predlože sporne točke razsodišču.

Vojni department je izbral otok Neville v reki Ohio blizu Pittsburgha za novo tovarno, v kateri bodo izdelovali topove in bo stala do \$75.000,000.

HENRIK TUMA:

Preporod.

The worst romance is not as corrupting as false history, false philosophy, or false political essays (najslabši roman ne pridi tako, nego kriva zgodovina, kriva filozofija ali krivi politični eseji).

John Ruskin.

Na Balkanu se je izvršil velik zgodovinski proces — propad fevdalne države turške in vstajanje demokratičnih narodov Bolgarov in Srbov. Armada strogo vojaške države je podlegla navalu narodnega opolčenja. Bojni krik "Allah" je obmolnil v Evropi za vedno. Naravno je, da morajo veliki dogodki na Balkanu imeti svoj odmev in odraz najbolj v fevdalni, absolutistični Avstriji, imajo ga pa po vsej vojaški, nacionalistični Evropi. Posebno velik vtisk morajo imeti zgodovinski balkanski dogodki na sosedne avstrijske Srbe, Hrvate in Slovence. Le varanje samega sebe je, ako vidimo v Avstriji moderno konstitucionalno državo. V Avstriji dejansko vlada samovladar; prvi in zadnji apel, kadar gre za obstoj in moč države, pride in gre od vladarja in na vladarja, optega na vojsko, duhovstvo in fevdalno plemstvo. Kljub vsemu vrvenju nacionalističnega potezanja je Avstrija danes formalno še nemška država. Zato ob zmagi demokratičnih držav, srbsko-bolgarskega opolčenja tolike zmedenosti v vladajočih krogih avstrijskih, zato toliki strah za prestiž avstrijske države. Svež pomladanski dih veje od juga iz okrvavljenih tal balkanskega polotoka, diha svobode jugoslovanskih plemen, ki so šest sto let robovali fevdalni muzulmanski vojaški turški državi.

Avstrija je od nekdaj smatrala, da ima zgodovinsko misijo na Balkanu. S kronanjem ogrskih kraljev za kralje dalmatinske je v zgodovini nastopila pretenzija avstro-ogrskih vladarjev na Balkanu. Zmagovito orožje ogrskih kraljev je segalo v Bosno, Srbijo in Bolgarijo, in s poročitvi bizantinskega carja Isaka II. Angela z Margerito, hčerjo ogrskega kralja Bela III. so se ogrski kralji smatrali za legitimne dediče carske krone Carigradske. L. 1102. je bil Koloman arpadski kronan za kralja Dalmacije in Hrvatske. L. 1135. si je zmagoviti Bela I. dodal ime kralja Bosanskega. L. 1202. je kralj Emerik posadil kneza Vukana na srbski prestol in se to ime imenoval rex Serbiae. L. 1261. si je ogrski kraljevič Stefan podvrgel Vlaško in postal dux Transylvanie in dominus Cumanorum (Vlaška — pars Cumanorum). L. 1264. je prodril do bolgarske prestolnice Trnovo ter se z nastopom na ogrski prestol l. 1270. nazval rex Bulgariae.

Ko je po bitvi pri Mohaču l. 1526. ogrska krona prešla na habsburško rodbino, je ta prevzela vse pretenzije ogrskih kraljev, ter kljub temu, da je Soliman Veliki prodril istodobno skoraj do duanjskih zidov in premenil ogrsko v turški pašalik, ni od takrat naprej nikdar opustila misli, da je poklicana pridružiti si kraljevino dalmatinsko, bosansko, srbsko in celo carstvo bolgarsko.

*) Ta članek je bil spisan l. 1913. po balkanski vojni in je tudi danes zelo poučen za ljudi v raznih taborih, ki ne morejo in ne morejo razumeti politike doslednih jugoslovanskih socialistov.

gasko. Po odboju turškega navala l. 1683. pred Dunajem, po zmagi princa Evgena pri Zenti l. 1697. in zavzetju Beograda 1717. je kazalo, kakor da se pretenzije Habsburžanov na balkanski polotok tudi v doglednem času obistini. Zmagovito je grof Piccolomini s svojimi oklepniki prodril po Moravi in Vardaru l. 1689. do Skoplja, starodavne stolice srbskega carja Stefana Dušana Velikega. Od takrat naprej so se Habsburžani smatrali za zaščitnike krščanstva in varuhe srbskega naroda. Dunajski dvor je prirejal in podpiral vstaje med Srbi in Bolgari vsakokrat, kadar je nastopil konflikt med Avstrijo in Turčijo ali se kaj takega iskalo. Kadar so srbske in bolgarske čete izpolnile svojo nalogo, so se prepuštile turškemu maščevanju. L. 1689. je Avstrija pozvala Jurija Brankovića na vstajo, a že l. 1711. je umrl v avstrijskem ječnistvu, ker je bil na sumu zveze s pravoslavno Rusijo. Trumoma je Avstrija vabila srbske izseljence izpod turške jarma, obetajoča jim svobodo vere in samoupravo v Banatu. Raška, zibel srbske kraljevine, jedro srbske narodne moči, se je izselila na poziv in obljube Habsburžanov. L. 1690. pod ječanskim patrijarhom Arzenijem preko Save in Donave na južno Ogrsko.

V 17. in 18. veku so Habsburžani bili mogočni cesarji nemški in veliki pomen Avstrije je bil vezan na nemško cesarstvo: črte razvoja in smeri moči so držale od Frankobroda do Dunaja. Z nastopom Napoleona se je prvič pretrgala vez habsburške monarhije z nemškim cesarstvom, ko je l. 1806. Franc bil kronan za cesarja Avstrije. V prvi se je pretrgala črta Frankobrod-Dunaj. Dunajski kongres je leta 1815. povrnil staro nemško krono avstrijskim Habsburžanom, a Avstrija je stopila istočasno v Dalmacijo za večjo na Balkan, ter z njo segla globoko doli ob Adrijanski obali. S istim kongresom je Avstrija postala tudi gospodar Milanskega in Beneškega. Krška Dalmacija je stala daleč v ozadju za bogatimi severno-italijanskimi provincijami, bila je le privrsek nekdanje beneške republike, ter je Avstrija formalno in dejansko stopila na Adrijo le kot dedinja benečanskih dožev. Balkanski interesi so stali v ozadju.

Ob vstaji moravskih Srbov od leta 1804. naprej pod Karagjorgjem proti Turkom je varoval knez Metternich legitimni princip Turčije ter obsojal revolucijo proti turški državi in oblasti. Avstrija se je sicer smatrala za naravno naslednico turške države po nje razpadu, zato pa ni dovolila, da bi se ljudstvo samo z orožjem osvobodilo. Radi tega se je imela kneževina Srbska zahvaliti za svojo samoupravo ruski intervenciji. Polusvobodna balkanska država je bila dar ruskega, pravoslavnega, absolutnega vladarja. V zaščito pravoslavja in proti volji kneza Metternicha so prišle ruske čete srbskim četam na pomoč, proti njegovim volji je Srbska postala prva kneževina na Balkanu.

V zaščito pravoslavja je Rusija z bucareškim mirom osvobodila l. 1812 Rumunsko, z odrinskim l. 1829. Grško, ter tako izpodrinila vpliv Avstrije na Balkanu. Ta je zavistno gledala rastočo moč Rusije, ni pa videla jasno svoje lastne misije na jugu. Zato je ob krimski vojni sicer stala ob strani, a vendar zaprla pot ruski vojski preko Vlaške.

Avstrija ni spoznala svoje misije na jugu niti takrat, ko se je po bitvi pri Kraljevem gradu l. 1866. končno in za vedno pretrgala zveza Frankobrod-Dunaj. S tem porazom je Avstrija prenehala biti nemška država; morala bi se bila nasloniti na moč lastnih narodov, obrniti smer politike in ekonomije na jug in Balkan. Habsburžani niso hoteli kreniti na to pot, Avstrija je hotela formalno ostati nemška država. Ustvaril se je dualizem kot kompromis nemškega in madjarskega klina, ki naj deli severne in južne Slovence v svrhu nadvlasti, izkoriščanja in ohranitve nemško-madjarskega značaja na dvoje. Avstrija je bila odsekana od srednje nemške Evrope z nemškim pruskim mečem, a nje državniki so bili nesposobni, da bi bili spoznali novo zgodovinsko misijo.

Po sv. Stefanskem miru, ko je bila Rusija na tem, da iztisne Turke iz Evrope in na berlinskem kongresu je Avstrija sledila precej nezavedna vplivu nemškega kancelerja Bismarka, ki je v interesu velike Nemške mislel Avstrijo odvrniti daleč iz srednje Evrope, zasedla Bosno in Hercegovino in s tem storila odločen korak v smeri Dunaj-Solun. Vsa velika bodočnost Avstrije se je s tem obrnila proti Adriji in Balkanu.

Z nevoljo so l. 1878.—1880. gledali jugoslovanski šovinisti poraz bosenskih vstašev ob avstrijski okupaciji. Že takrat trdil sem ob splošnem nasprotju, da je okupacija Bosne in Hercegovine v interesu Slovencev in avstrijskih Slovanov, da je z okupacijo Bosne in Hercegovine zapisano v zgodovini, da mora Avstrija postati slovanska država ali pa poginiti. Bil sem docela nerazumljen, zaničevale so politični modriji slovenski gledali na nedoletnega učitelja. In vendar nam najnovejši balkanski dogodki potrjujejo, da je temu tako. Kakor se je velika zgodovinska črta Frankobrod-Dunaj po bitki pri Kraljevem gradu pretrgala, tako gre z okupacijo Bosne razvoj Avstrije z nujno silo kot slovanske države na jug. Danes mora Avstrija stremeti za vez Dunaj-Solun, danes mora stremeti za posest ob Adriji, ali pa se mora odpovedati samostalnemu velikemu državnemu življenju.

Po Kraljevem gradu in okupaciji Bosne bi bil moral torej nastopiti preporod avstrijske države, preporod nje narodov. A veliki zgodovinski dogodki na Balkanu 1912.—1913. so našli avstrijske državniške nepripravljenosti. Živeli so še vedno kot zastopniki stare absolutistične, fevdalne, nemške avstrijske države, v pretenzijah na Balkan je bil cesar in kralj avstroogrski še vedno predestiran kralj srbski in bolgarski. Avstrijski državniški niso mogli umeti, da se je na Balkanu tekoma 19. stoletja izvršil preporod narodov grških, srbskih in bolgarskih na lastni kulturni in demokratični podlagi. Na eni strani še vedno fevdalna država, kateri vsled pomanjkanja narodne volje in ljudske moči še vedno odloča vladar, na drugi strani sveži, demokratični narodi Srbov in Bolgarov. Na eni strani formalno nemško-ogrsko Avstrija, ki z vsemi sredstvi zadržuje narodno moč Čehov, Poljakov, Rusinov, Slovencev, Hrvatov, Srbov, po drugi strani enotni narodi Srbov in Bolgarov, polni razuma in bujne rasti. Vez Dunaj-Solun je s tem ogrožena! Stopili sta si nasprotni.

ti dve kulturi, dve organizaciji! Na poti Avstriji proti egejskemu morju proti Avstriji stoje mlade krepke države, srbska, bolgarska in grška. Črta Beograd-Skopje-Solun je postala življenska žila Srbije, črta Donava-Sofija-Skopje-Solun je življenska žila Bolgarske, Solun kot trgovišče in izhodišče Evrope na Egejsko morje je srečna žila Grške.

Italija je po Kraljevem gradu z Beneško prevzela staro dedno pravico na Adrijo; s črto Brindisi-Valona bi ji postala izključni gospodar.

Po zasedanju Bosne in Hercegovine bi bil naraven cilj Avstrije stvoriti veliko hrvaško-srbsko skupino na Balkanu. Avstrija ne le, da je morala računati z zmagom Srbske nad Turško, morala je tudi ustvariti predpogoje, da Srbska prejme vse plodove svoje zmage. V velikem interesu avstrijske vezi Dunaj-Solun Adrija bi morala Srbska segati kolikor mogoče daleč proti Solunu in deloma do Arije. Avstrija sama bi bila morala delati na to, da z zasedanjem Albanije po Srbiji in Grkih izpodrine Italijo za vedno od Adrije. Faktični tekmeč na zapadni Balkan niso bili Srbi in Grki, ampak Italija. Nevarna za Avstrijo je le zveza Brindisi-Valona in ne Srbija-Adrija. S skupino slovensko-hrvatsko-srbsko 12 milijonov ljudi na skupnem geografičnem teritoriju bi dobila Avstrija končno veljavo na Balkanu, z odkazanjem Soluna Bolgarski pa pristop do Egejskega morja.

Da bi Avstrija razumela svojo pot, sledila prirodni razvoju, bi morala postati demokratična, pretežno slovanska država.

To bi bil preporod Avstrije, to bi bil preporod Balkana. Avstrijsko-slovanska Adrija in Balkan, to je oni veliki stvar, ki bi pomenil ne le preporod Jugoslovancov in preporod Avstrije, ampak tudi preporod kulturne Evrope, to je zmago nacionalne, demokratične ideje in končni propad fevdalizma in absolutizma. Tako pa je veliki konservativno-reakcionarni zgodovinski tok ki ga v Evropi še vedno predstavlja Avstrija, obveljal tudi ob velikih, zgodovinskih dogodkih na Balkanu l. 1912.—1913. Nastopanje avstrijske diplomacije je bilo zastopanje ogrskih fevdalnih interesov, zastopanje absolutizma. Vse to mlado krepko, narodno življenje, ki se je razvilo ob trhlubi fevdalne turške države, je ostalo neopaženo visokim avstroogrskim krogom, če in kolikor je bilo opaženo, je vzbujalo odpor, je pomenilo obenem propad fevdalno-nemško-ogrškega, centralističnega sistema. Balkan se je preporodil, balkanski narodi so začutili moč mlade krvi, avstrijski fevdalni in absolutistični krogi niso bili sposobni, da bi se odtrgali od trhlobe okoli sebe. Odtod vsa negotovost in brezbriznost avstrijske diplomacije. Sveža prerajena Avstrija bi hrepnela po osvobojenem Balkanu, stara, trhla Avstrija ne more prenesti duha svobode in demokracije.

Ali se je žuditi malemu slovenskemu narodu, ki je zagvozdjen med Italijo, Nemčijo in Ogrsko in se dotika z najširšim delom svojega telesa ob hrvatsko-srbsko ozemlje, da je začutil sveži diha od balkanskih narodov? Ali se je žuditi, da je v slovenski mladini vzplamtela želja po svobodi, ki je vir življenja in hotenja?

Koroško gorovje.

Planini celo modern hotel in zdravilišče. Ukrova ni prebivajo čez poletje na planini, kjer imajo celo male njive in vrte, kjer pripravljajo za zimno sir, maslo, za živino pa krmo. Tudi za mladino je preskrbljeno glede šolskega pouka, kajti poleti je šola na planini.

Med Gorjansko Planino in Zahomskim Breznikom je mala kotlina, pradbno bajeslovno jezero, po kateri teče Bistriški hudournik v potok Bartolo in ta mimo Žabnice in Trbiža v Zilico.

KARAVANKE.

Naravni podaljšek Karnijskih Alp so Karavanke in se razprostirajo severno od Belega Potoka, Rateške Razvodnice in Dolinke. V dolžini 98 km ločijo Korotan od Kranjske, v dolžini 30 km s Savinjskimi Alpami pa Korotan in Štajersko ter delajo raztežje med Dravo in Savo. Na zahadu jih loči od Kamijskih Alp Zilica, na vzhodu in jugu Savinjskih Alp ja sedlo Fevča, sedlo Jezerski Vrh, Pavličovo Sedlo, Solčava in Bistra ter sežejo do Mislinje, kakor tudi severno od njih z njimi vzporedni ostanki nekdanjega gorovja. Karavanke nimajo enotne goropisne oblike, ampak imajo v različnih višinah različne oblike. Celo pogorje ima značilne posebnosti Apneniških

Alp; na severnem pobočju se odlikuje po izrazoviti obliki glavnega grebena, višini prehodov in strmini sten. Proti Posavju padajo Karavanke položno, proti Podravju le v začetku položno, potem pa strmo. Do Jepe so Karavanke nizke, z gozdovi porastle in ozke, proti vzhodu se pa potem vzdigujejo do znatnih višin ter tvorijo mogočne gmote s strmimi stenami. Med temi drviyo hudourniki v globokih strugah k Dravi ter prinašajo s seboj mnogo gramoza in peska. Srednja višina gorskega grebena je začetkom komaj 1200 m, torej le 600—700 m nad dolino, dosega pa v nadaljnjem glavnem grebenu blizu 1900 m ter po jema šele bliže Kokske Poprečnice.

Ljubelj deli glavni greben v zahodne in vzhodne Karavanke. Prvi imajo precej enotno goropisno obliko in mnogo prelazov ter tudi najvišji vrh v aKrvankah sploh, Stol (2239 m). Vzhodne Karavanke pa imajo v različnih višinah jako različne oblike in Bela jih deli v dve glavni pogorji. Tudi med posameznimi vrhovi je slično razmerje. Do Korenskega Sedla (1071 m) imajo Holm (1144 m), Sibinj (1275 m), Peč (1511 m), Ratišče (1026 m), Petelinek (1547 m) te ros obrastli z zelenimi gozdi, košencami in palininski pašniki. Med Petelinkom in Kamenom je Korensko Sedlo, čez

katero vodi strma cesta iz Rikarje Vasi (586 m) na Kranjsko v Podkoren. Po zgradbi železnice Beljak-Trbiž-Ljubljana izgubila je svoj prejšnji pomen ta cesta. Tovarna pot je držala čez Koren že pred mnogimi stoletji; za Karla VI. pa so zgradili državno cesto. Leta 1813. so rešili Avstrijci vozove in strelivo preko Korena v Ljubljano pred Francozi, ki so prodirali po Kanalski Dolini proti Beljaku. Sedaj ima prehod samo pomen v strateškem oziru in je državna cesta druge vrste. Od Korena proti vzhodu se vzdigujejo Karavanke v glavnem grebenu vedno bolj, kajti Rikarševica je že 600 m višja nego prelaz, Kamen tudi 600 m, Črni vrh pa 500 m, dočim se znižujejo stranski grebeni ob Korpiškem Jarku proti Zili kakor Radensčica (1428 m), Korpiševica (1233 m) i. dr. Južno in vzhodno od Brnice se ponašajo v glavnem grebenu: Voševica (1739 m), Velikova (1759 m), Predel (1325 m), Gradševica (1932 m), Trupejevo Opoldne (1700 m), Murnovec (1817 m), Maloško Opoldne (1801 m), Črni Vrh (1841 m), Beča (1441 m) in Jepea (1607 m). Vsi ti vrhovi so lahko pristopni zato, ker se razprostira pred njimi nižja panoga, v kateri nadež tudi znana in jako dobra razgledišča po Zili in Rožu, kakor Černikeljevo Skalo (745 m),

Trupejevo Skalo (860 m), Stari Grad (860 m), Ovčev (892 m), Bačico (1380 m) in dr. Sedlo Beča vodi od Baškega Jezera mimo Loč skozi Koprivniško Dolino na Dovje.

Prva mogočna gora v Karavankah je Jeka ali Kepa (1243 m), ki razveseli vsakikrat človeško oko po svoji stožasti obliki, če pogledaš s severne strani proti jugu. Do Kepe ne pokrivajo gozdovi samo pobočij Karavank, ampak tudi vrhove do poprečne višine 1600—1800 m. Pri Kepi se pa že razprostira pas alpskih trat in iznad njih se dviga kakor marmor bela prisekana piramida Kepa, ki ima za spojne člene le malo nižjih odraščev. S Kepe je krasen razgled po večjem delu Korotana in je jako poučen ne samo za koroške vrhunce, ampak tudi za Julijske Alpe in za Karavanke sploh. Na vzhodu vidi svetlo modro Baško Jezero, Dobravo, Beljak, ne daleč stran Vrbsko Jezero, Vrhnji Rož in Zilo v najbujnejših barvah. Čaroben je pogled v dolino in nasprotstvu z mogočnim obgorjem. Kepo obdajajo: Turška Glava (1571 m), Gradševica (1362 m), Siva Stena (1054 m), Resmanica (1735 m), Kurjek (1974 m), Mlinec (1582 m) i. dr. Čez Mlinško Sedlo je prehod iz Podrožice ali Fužin po Gradškem Jarku na Dovje. (Dalje prihodnjič.)

Ivan Cankar:

Greh.

V tistem hipu pa se je spomnil, kako je ubil Martin mladega psa. Tam zunaj ga je ubil, ob potoku, s kolom je bil po njem. Mlad pes je bil, lepe velike oči je imel in črno pego na čelu. Martin ga je ubil in ga je vrvel v potok, in ker je bil pes brez gospodarja, niso storili Martinu nič zlega, samo čez poldan je bil zaprt ... Ali Tone je videl, ko je zantahoval Martin s kolom in je kričal od silne groze in je bežal ...

Mahoma se je vzpel v postelji in velik strah ga je izpreletel.

— Kako sem bil nepreviden, za božjo voljo! Tam sem jo pustil, čisto očito, sredi podstrešja leži. In kdor pride, jo ugleda takoj, se iskati mu ne bo treba ... Za božjo voljo! In na kupoli, ob čurkih je še vse krvavo, vse podstrešje je še krvavo! Tudi deska se teži, tam in duri so odprte — kdor pojde mimo, se ozre noter in vse bo videl! —

Vzdignil se je, da bi se oblekel in šel. Ob oknu je bila senca.

“Kam, Tone?”

“Nikamor, mati; spati ne morem!”

Legel je spet in se je odel, ker ga je vročina minila in se je tresel.

— Saj je vse izgubljeno, čemu bi se zdaj mučil? Tudi na hlačah, na suknjiču je pač še vse krvavo; brizgalo je naokoli in morda se pozna celo na srajci, na rokavih, na obrazu, —

In silen stud se mu je vzdignil v životu. Prijel je odejo in tiho, da bi ne slišala mati, si je brisal obraz in roke, drgnil je, da ga je bolelo, in nato je vrvel odejo daleč stran na znojce.

— Lepo sem napravil zdaj, z odejo sem se brisal! In jutri zjutraj bo vse krvavo! Da bi jo kam skril, zakopal! —

Vzdignil se je z životom, ali omahnil je nazaj.

— Zdaj je vse izgubljeno! —

Ležal je mirno, toda kmalu se je zdrnil, oprl se je s komolcem ob odejo in je poslušal. Zastokalo je bilo, zajecalo od daleč — in stokalo je še zmerom, ječalo; bilo mu je, da se bliža, da hiti k njemu.

“Mati!”

Ood okna je stopila senca.

“Zakaj ne spiš, Tone?”

Sklonila se je k njemu in ga je pobožala po obrazu.

“Ves mrzel si in poten.”

“Strah me je.”

“Moli, Tone, in zaspi!”

Prekrižala ga je in je vstala.

Tresel se je in slišal je sam, kako so šklepeta-li zobje.

— Zatrema sem bil že, sanje so bile ... O Bog!

Obrnil se je na postelji in je zatisnil oči. Ali komaj je zatisnil oči, se je izvil iz daljave, iz teme stokajoč, proseč glas. Tenak je bil od začetka

in trepetajoč, ali bližal se je zmerom bolj in zmerom razločnejši je bil ...

Strah ga je bilo, ali v strahu je bila že tudi zloba — odpirale so se durre tam — globoko v sre in na pragu je čepela čudna žival in je mežikala z zelenimi očmi.

(Dalje sledi.)

Berlinska “Vossische Zeitung” naznanja, da je Nemčija “morala” napovedati vojno ruskim holjevnikom v Jekaterinoslavu, Odesi in Poltavi. V vseh teh okoliših je opaziti močno gibanje sovražne rdeče armade. V okrožju donskih kazakov je tudi večja ruska armada.

Konrad Hausmann je izjavil v vitemberškem deželnem zboru, da bo vojna trajala še prihodnjo zimo, kar je neizogibno.

Amsterdamski “Telegraaf” poroča, da bo do Nemčiji pozvani k vojaškemu naboru šestnajstletni dečki l. oktobra t. l.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašni po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugoslovanske zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsedniku družbe Fr. Udovich, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slave Workmen's Pub. Co., Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4006 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

MOBILIZACIJA AMERIKE.

V Washingtonu imajo namen postaviti na fronto tako armado, da bo lahko igrala odločilno vlogo v boju s centralnimi silami. Ne gre torej za to, da bi Amerika sodelovala v vojni kakor pri kakšni kupčiji, ampak poseči hoče vanjo z vso svojo močjo v zmislu Wilsonovih besed: Sila, sila, skrajna sila, dokler ne bo svet rešen avtokracije in zavarovan narodom mir.

Vojni departmet je sklenil, da bo pred koncem leta 1,500,000 bojevnikov, vsega skupaj pa 2,000,000 moč v Franciji.

Po programu bodo mobilizirali 1,500,000 moč od drugega poziva med majem in decembrom. Poleg tega pa pokličejo v armado še moče, da nadomestijo vojaške, ki so odšli v Francijo.

Po uradni izjavi vojnega tajnika je bilo v Franciji dne 1. maja nad 500,000 moč. Skupni program za vse leto je na sledeči:

1. maja v Franciji nad 500,000	
Po cenzitvi do 1. junija 800,000	
Po cenzitvi do 1. julija	1,000,000
Cilj do konca leta	2,000,000

Pred prvim majem je bilo manj kot 500,000 moč v Franciji. Vojni tajnik Baker je podal izjavo, da jih je nad pol milijona onkraj morja, iz vojaških ozirih je seveda zamolčan natančno število, da ne služi sovražniku za informacijo.

Čete so torej odšle v tolikem številu v Francijo, da bo tam po konservativni cenzitvi prvega junija 800,000, od drugega julija pa okoli enega milijona moč.

Če bi vsak mesec po 1. juliju odšlo v Francijo 150,000 moč, tedaj bi jih bilo tam do konca leta 900,000. Vojni departmet je pa prepričan, da jih vsak mesec lahko pošlje mnogo več preko oceana, in zato velja za cilj 2,000,000 moč.

Končni načrt za drugi poziv ni definitivno izdelan, toda po načrtu, po katerem so se začeli ravnanje s prvim majem, bi se vršila mobilizacija tako:

Meseca maja pozvanih	400,000
Vsak daljši mesec	150,000
Od maja do decembra bi bilo na ta način mobiliziranih	1,450,000 moč.

Vojni tajnik je naprosil kongres, naj mu dovoli pozvati pod zastavo toliko moč, kolikor jih potrebuje in naj se glede mobilizacije ne napravi omejitve, da bo mogla biti kajzerjeva armada porazena. Na podlagi te zahteve lahko vsakdo dela račune, koliko moč pošljejo v Francijo po prvem maju. Seveda so to ugibanja in natančne številke izvemo morda še le po vojni, ko ne bodo več mogle služiti sovražniku za informacije.

Po vojnem programu, ki ga je izdelal vojni departmet, imamo lahko do konca leta 4,000,000 moč pod orožjem.

Iz Edwardsville, Ill., poročajo: Sodnik Bernreuter je vzel šerifu Jenkinsu moč, da pozove porotniške kandidate, iz katerih izberejo poroto, ki bo sodila linčarje radi linčanja nemškega podanika Robert Paul Pragerja. Državni pravnik Streuber je predlagal, da se šerifu vzame ta moč, ker je naklonjen obtoženemu. Sodnik je ugodil predlogu.

TUJE NARODNOSTI V AMERIKI.

V času take velike krize, kakršna je vojna, ostati trezen in razsoden, je marsikomu zelo težko, marsikomu pa sploh nemogoče. Taki abnormalni veliki dogodki imajo vedno tudi velike psihološke posledice. Večinoma se javljajo duševni učinki podobnih kriz kar na debelo. Tako je bil na primer težko razumljivi nagli obrat nemškega ljudskega mišljenja po izbruhu vojne velika psihološka reakcija za nas. Tako je ruska revolucija z vso svojo zmogovitostjo in z vsemi svojimi zmotami v veliki meri psihološki učinek vojne.

Takih učinkov, ki so pogosto zelo podobni nalezljivi psihozi, ali histeriji, pa najdemo povsod. Tudi v Ameriki jih lahko opazujemo. Čuditi se pa temu ni. Zakaj ljudje so povsod ljudje; razlike med posameznimi narodi, ki se zde opazovalcu večsi ogromne, so v bistvu vendar mnogo manjše od tistega, kar je enako vsemu človeštvu. Ljudje govorijo različne jezike, ampak par palcov bajoneta med rebra vpliva na vse enako; od narodnosti, dežele, podnebja itd. pa niso le učinki artilerijskih šrapnelov, temveč tudi psiholoških karteč in bomb neodvisni.

Kakor povsod je vojna torej tudi v Zedinjenih državah povzročila mnogo abnormalnega v mišljenju. Zgodilo se ni to le v eni smeri, ampak prikazen je množična, ki prav nič ne vpoštevata razmer in jih noče vpoštevati, le reakcija slepega fanatizma proti strahotam vojne, katerih niče ne taji. Na diametralno drugo stran je pa obrnjena histerija hipertriotizma, ki je na svoj način enako slep in enako nerazsoden.

V vsaki deželi je dobili ljudi, ki sovražijo v manjši ali večji meri vse, kar je tujega. Večinoma izvira to iz premajhnega znanja. Čim manj ve kdo o drugih ljudih, narodih in deželah, tem rajši jih prezira in zaničuje. V navadnih časih se ni treba preveč ozirati na izbruhe takega sovraštva, ker ne morejo imeti velike posledice. Odkar imamo vojno, postaja pa ta stvar veliko resnejša. Nezaupnost napram tujcem in sovraštvo do njih postaja v gotovih krogih prava manija in nekateri časopisi, ki se kaj radi bahajo s svojo vplivnostjo, se podčijo take strasti z največjo vne-
mo.

Mednje spada na primer znana "Tribune" v Chicagi, priznana glasilo velekapitalizma, ki zna sicer prav nepatriotično ovirati delo Wilsonove vlade, kriči pa kakor žerjav o patriotizmu, kadar misli, da more s to besedo maskirati profitarske interese veleizkoriščevalcev. Tudi njeno sovraštvo do tujcev nima narodne podlage, ampak računa s tem, da so tujci po ogromni večini delavci.

V nekaterih drugih krogih ima nastopanje proti tujcem sicer po-
stane vire in poštene namene, toda fanatično je, šovinistično, in zato strelja neprenehoma preko cilja in njegovi sklepi so krivični.

V zveznem senatu je senator Hoke Smith dejal: "Vsi državljani in prebivalci Zedinjenih držav bi morali biti prisiljeni, da govorijo angleško in izdajanje vseh časopisov razun angleških bi moralo biti prepovedano."

Senator King je šel še dalje in je vložil sledečo resolucijo:

"Na dan 1. julija in po tem dnevu ne bi smela pošta Zedinjenih držav do konca vojne ekspeditirati nobenih časopisov, mesečnikov, poročil, reakcionalnih in drugih tiskanih, mimeografiranih ali drugače razmnoženih reči v jeziku nobene dežele, spojene z narodi, s katerimi so Zedinjene države v vojni."

Četudi ne verjamemo, da bo ta ali kakšna podobna resolucija imela praktičen uspeh, je vendar zelo značilna za duha, ki prevladuje v gotovih krogih in za zmote, ki jih poraja nemisleči nacionalizem.

Slovenici so tehnično del Avstrije. Če bi obveljala Kingova resolucija, bi se prepovedali vsi slovenski časopisi. Toda faktično so Slovenci v revolucionarnem stanju napram Avstriji in vsled tega zavrnili Amerike. Kakšen zmisel naj bi imelo prepovedati njim, Hrvatim, Čehom, Slovakom, Poljakom itd. izdajanje njihovih listov?

Kakšen zmisel pa bi nadalje tudi imelo prepovedati izdajanje nemškega ali madjarskega lista, ki je v boju z nemško ali ogrsko vlado?

Drug pojav v tej smeri je nemara še bolj značilen. Koncem aprila so imeli gubernorji vseh držav konferenco v Washingtonu. Illinoiskega gubernerja Lowdena je zastopal gospod Levy Mayer iz Chicago in ta mož je predložil sledečo resolucijo:

"V Zedinjenih državah je 100 plemen in narodnosti. Trinajdeset milijonov našega prebivalstva je tujega porekla. Pet milijonov jih ne zna angleško čitati in pisati ali pa ne govoriti. Tri milijone tujcev v vojaški starosti ni naturaliziranih. V Zedinjenih državah izhaja 1500 listov v tujih jezikih in imajo 11 milijonov odjemalcev.

Ta presenetljiva dejstva zahtevajo takojšno primerno uravnavo, da se more kljubovati vojni krizi.

Sole dajejo popravljalno sredstvo, ampak to bi zahtevalo mnogoletno podrejenost in tehnično delo. Legislature se ne snidejo v bližnji bodočnosti. Nekatere bodo niti po enem letu ali pa še dalje zborovale. Pomoč potrebujemo nemudoma, in to pomoč nam more dati le kongres.

Iz tega vzroka naj se sklene, da se zahteva od kongresa:

1. Vsak nenaturalizirani tujec, ki je star 21 let ali več in je opravičen do državljanstva, bodi pred 1. julijem 1918. prisiljen prositi za prvi državljanski list; obenem naj se zahteva od njega, da posveti devet mesecev najmanj po dve uri na teden učenju angleškega jezika. Za tiste, ki ne pogoja, naj se določijo primerne kazni.

2. Vsi listi v tujih jezikih naj bodo prisiljeni objavljati v angleškem in svojem jeziku take članke, ki jim jih od časa do časa pošlje vladni urad za izobrazbo; uveče naj se primerna cenzura.

3. Ti zakoni naj veljajo za dobo sedanjih vojne in po njej tako dolgo, kolikor spozna kongres, da je potrebno za izvedbo predloženega načrta.

4. Od predsednika naj se ustanovi odbor desetih članov s pravico, da se pomnoži, ki naj izvrši te resolucije."

Malo je manjkalo, da bi bila ta resolucija sprejeta. Toda na konferenci je bil navzoč tajnik za notranje zadeve Lane, ki je odločno nastopil proti podobnim zahtevam, vsled česar se je gospodu Mayerju zdelo primerno, da je umaknil svojo resolucijo.

Tajnik Lane je med drugim dejal:

"To konferenco je sklical moj oddelek; njen namen pa ni bil ta, da bi določala načela za kongres. Pri sru nam je kampanja za izobrazbo, ne pa kampanja za razburjenje. Pomagati hočemo tistim, ki so nesrečni, da ne morejo razumeti, za čem gre Amerika."

Nimamo namena, da bi tujeceniemu časopisu, ki ga kontrolira vladni oddelek, določali smer. Ali mi hočete reči, da je v tej doželi enajst milijonov ljudi, napolnjenih z izdajstvom in s sovraštvom do Zedinjenih držav? Ne verjamem tega. Le majhen del naroda, in sicer ne izključno nemški, boleha na nelojalnosti. Ljudstvo čita nemške liste, ker ne zna angleški čitati. Tiskopisi v nemškem jeziku naj bi se cenzurirali in mislim, da se cenzura vsiljuje.

Z nasilstvom ne morete napraviti Američanov. Če ne moremo tujcu pokazati, da je zanj in za njegovega fanta več upanja v Ameriki, če ga ne moremo prepričati tako, da si sam zaželi državljanstva, tedaj ga ne bi niti vabil, da naj postane državljan."

Tajnik Lane je s temi besedami zadrl v črno. Pustimo vprašanje pravičnosti na stran; ampak je s praktičnega stališča se spozna, da bi zatiranje tujeceničnih listov le škodovalo interesom Zedinjenih držav, ne pa da bi jim koristilo. Seveda je žetiti, da bi se vsak prisiljenec naučil jezika dežele, v kateri živi. Za nikogar ne more biti to tako važno, kakor za njega samega. Toda od želje do uresničenja je časi zelo dolga pot. Prilike za tak študij niso povsod enake in niso za vse enake. V vsaki kempi ni večernih šol in večerne ure niso proste za vse delavce. Povrh tega se delavci ne morejo naseljevati tako kakor premožni ljudje, temveč morajo s trebuhom za kruhom.

Toda vzemimo le ugodnejše slučaje v poštev. Kar se tiče Sloven-
cev, se lahko pravi, da se jih zelo velik del nauči angleško govoriti, vsaj toliko, kolikor jim je potrebno za vsakdanje življenje. Kljub temu bo veliki večini še vedno lažje čitati slovenski časopis, kakor pa angleški. Naj poizkusijo izobrazenci, ki imajo več prilike za študij tujih jezikov, kakor delavci; če niso baš jezikoslovci, jim bo čitanje tujih del vendar večinoma delalo gotove težave, katerih nimajo s svojim jezikom nikdar.

Množine Slovencev ne bo noben list tako dosegel, kakor slovenski; in z drugimi jeziki je enako. Zatiranje takih listov ne bi pospešilo amerikaniziranja, ampak bi oviralo izobrazbo in s tem tudi amerikanizacijo.

Skrbeti bi bilo treba za nekaj povsem drugega, namreč za take prilike, ki bi priseljenec olajšale študij angleškega jezika.

Kar se tiče državljanstva, ima pa Lane gotovo tudi prav. Med Slovence se je vedno živahno agitiralo za to, da skuša vsak pridobiti državljanstvo, čim mu je mogoče. Ali včas je to teže, nego si želi človek sam. Če mora delavec vsak hip v drugi državi iskati dela, minejo lahko dolga leta, preden se mu izpolnijo pogoji, ki jih zakon določa za pridobitev državljanstva.

Ampak ne glede na to je gotova resnica, da bo tisti državljan malo vreden, ki je le po sili pridobil državljanstvo. Prepričati ga je treba — ne le z besedami, temveč tudi s faktičnimi razmerami. Kdor postane iz prepričanja državljan, bo gotovo dober državljan.

Gotovo je afera v Bisbee, Ariz., delavstvu še v spominu. Lanskega junija je nekakšen "meščanski odbor" pod krinko patriotizma siloma deportiral okrog 1200 rudarjev, ki so štrajkali za doseg bolj-
ših delavskih pogojev. Delavci so že takrat izjavljali, da se skrivajo za tistim "meščanskim odborom" interesi premogarskih magnatov, ki so hoteli s terorizmom ugnati delavce v kozi roj.

V tistem času je še mnogo kapitalistov mislilo, da bodo tekom vojne lahko postopali z delavci, kakor bodo hoteli. Šablona, po kateri so mislili ravnati, je bila zelo enostavna: Vsaka stavka naj se proglasi za pronesko gibanje.

V resnici bi se ravno postopanje takih izkoriščevalskih magnatov lahko imenovalo sabotaža. S tem, da nočejo izpolniti nepretiranih delavskih zahtev, onemogočajo obratovanje, in če se to godi v tako važnih podjetjih, kakršna so premogovniki in rudniki, je ta faktična pomoč za kajzerja.

Ali tako daleč ne misli profitarski patriotizem, ki postavlja svoje dobičarske interese nad vse drugo. Saj je tudi veliko bolj enostavno pokazati s prstom na delavce, češ oni ovirajo na nepatriotičen način produkcijo premoga.

Ko so si izpodili frazo patriotizma, so bili prepričani, da mora vlada odobriti vsako njih nasilstvo. Oni so vlado vedno smatrali za svoj organ, ki mora plesati, kakor oni žvižgajo.

Deportacija rudarjev iz Bisbee spada med najbrutalnejše kapitalistične akte. Tudi to nasilstvo bi bil moral zakriti "patriotizem". Toda enkrat so se baroni črnega diamanta vendar zmotili. Vlada je dala preiskati zadevo in sedaj je zvezna porota obtožila enindvajset "prominentnih" oseb in sodišče jih je dalo aretirati.

Prvi je bil aretirani Grant H. Dowell, posvetovalni inženir Phelps-Dodge korporacije v Bisbee. Zaporno odredbo mu je predčital zvezni maršal Dillon.

Zaporna odredba obtožuje aretirance, da go na zarotniški način oplenili ameriške državljane njihov pravice in kršili 19. sekcijo zveznega kazenskega zakonika.

Ker ni bil zvezni komisar J. D. Taylor navzoč, so aretirane osebe postavili pred mirovnega sodnika M. C. Higha, ki zastopa komisarja. High je določil za vsakega \$5,000 poročstva in da pride dne 28. maja v Tucson, Ariz.

Zvezni sodnik Stelle, ki je predsedoval veleporoti, je inštruiral veleporoto, da ne izreče le obtožbe, da so hoteli na zarotniški način opleniti ameriške državljane njihov pravice, ampak da naj veleporota vpoštevata, da so ovrnali izvršitev nabornega zakona, ker so deportirali tudi mnogo registriranih mož in fantov.

Poleg Dowella so bili aretirani: Gerald Fitzgerald Sherman, superintendent rudniškega departmeta pri Cooper Quenh Consolidated kompaniji.

Bassett T. Watkins, rudar, bivši mestni maršal, vodja Lojalne lige v Bisbee.

Kapitan H. H. Stout, superintendent žgalnice Phelps-Dodge kompanije v Douglasu.

Robert Rea, nadzornik Phelps-Dodgevih interesov na jugozapadu.

Miles Merrill, rudar, organizator Lojalne lige.

M. J. Cunningham, blagajnik na banki v Bisbee, ravnatelj banke v Douglasu, Douglas Investment kompanije in Bisbee-Naco Water kompanije in bivši predsednik zveze arizonskih bankirjev.

Dr. N. C. Bledsoe, šef zdravniškega štaba Calumet and Arizona Mining kompanije.

Kapitan Joseph Park Hodgson, posvetovalni inženir Phelps-Dodge korporacije, član lojalne naborne komisije.

James Allison, mestni maršal v Bisbee, prej rudar.

Alvin W. Howe, pomožni šerif v okraju Coihise.

W. P. Sims, zobotehnik, bivši državni senator v Arizoni.

Lemeuel C. Shatluk, predsednik in glavni ravnatelj Shatluk Mine kompanije in predsednik Miners in Merchants banke.

M. J. Brophy, glavni vodja Phelps-Dodge prodajalne v Bisbee.

Phil. Tovrea, živinski trgovec in mesar v Bisbee.

Henry Snodgrass, rudar, bivši mestni maršal, član Lojalne lige.

George B. Willeox, zapovednik čuvajev pri Calumet and Arizona Mining kompaniji.

Dr. C. H. Hunt, član, šef zdravniškega štaba Phelps-Dodge kompanije.

J. L. Gaunon, pomožni šerif.

Vance Johnson, predsednik nadzornega odbora okraja Cochise.

S PORTO RIKI.

Samuel Gompers je poslal spomenico predsedniku, v kateri priporoča, da naj odslovi Arthur Yagra, gubernerja na Porto Riku. Gompers obtožuje Yagra, da ni zmožen reševati delavskih vprašanj in ni kos delavskemu položaju na otoku.

Predsednik "Ameriške delavske federacije" pravi da se gubernier Yager ni potrudil, da zboljša položaj delavcev na otoku. Yager pripada demokratični stranki in je Kentuckijčan. Za gubernerja je bil imenovan v letu 1914 za štiri leta, toda kongres je sklenil, da ostane gubernier, dokler ne bo kdo drugi imenovan na njegovo mesto.

Ni dvoma, da je Yager res nesposoben mož, če se namreč vzame v poštev, kakšen mora biti gubernier v resnici. Morda bi bil sposoben superintendent kakšne kapitalistične družbe; profitarji bi bili z njim najbrže zadovoljni. Toda na Porto Riku ni bil poslan kot zaščitnik izkoriščevalskih interesov, temveč kot gubernier vsega odnatega prebivalstva.

Da je položaj delavstva na Porto Riku izpod kritike, je že davno znano. Življenje odnatega plantaznega proletariata se komaj razlikuje od suženjskega. Vsled tega so bili tam že številni delavski boji. Masa tega ljudstva je dolgo živela takorekoč izven civilizacije. Vsakdo ve, da so delavci na taki primitivni stopnji skrajno potrpelivi ljudje. Če stopi tak proletarij v stavko, je vsakdo lahko prepričan, da so ga morale na to nagnati neznosne razmere. Kar se je o teh razmerah poročalo, je pa tako, da bi jih ameriški delavci označili še za hujše kakor za neznosne.

Gompers pravi v svoji spomenici, da ni Mr. Yager ničesar storil za zboljšanje delavskega položaja. Zdi se nam, da je to še vse prebago povedano. Skoraj vsako poročilo zadnjih let je pravilo, da je stal v vsakem boju na strani podjetnikov in jim pomagal potlačiti vsako gibanje. Z otoka so prihajali obupni klici v Ameriko, a menda so večinoma ostajali glasovi vpijočih v pušavi.

Tak gubernier je nesposoben v normalnih časih; sedaj pa spada gotovo še manj na svoje mesto. Če je Amerika v vojni, ne sledi iz tega, da se ni treba ozirati na delavske zahteve, kar bi bilo profitarjem gotovo všeč. Za prizadevanje ljudstvo in za deželo je važno, da dosežejo delavci razmere,

ki so dostojne človeku. Če ne zna gosp. Yager ali pa če neče pomagati tlačanom, da bi to dosegli, jih vsaj ne bi smel ovirati v tem. Nepripranost v delavskih bojih je pač najmanj, kar se more pričakovati od javnega uradnika. Če ni Yager sposoben za to, tedaj sploh ni sposoben za gubernerja in Gompers ima prav, da nasvetuje njegov odpoklic. Na Porto Riku je treba moža, ki je dorasel situaciji in ki si zna pridobiti zaupanje prebivalstva.

ZA POŠTNE USLUŽBENCE.

Senat je sprejel spremembni predlog k poštnemu proračunu, ki povišuje plačo poštinih uslužbencev. Povišanje je precej podobno povišanju plače v Maddenovem predlogu, ki je bil v kongresni zbornici sprejet kot samostojen predlog.

Senatni predlog določa povišanje le za to leto, medtem, ko Maddenov predlog stalno povišuje plačo. Razlika med predlogoma izravna kongresni konferenčni odbor.

Senatni predlog povišuje plačo za \$200 in za eno leto poštinih uradnikov na poštah prvega in drugega razreda, pismonošem v mestu, poštinih uradnikom na železnicah od 1. do 10. razreda, Ravnatekega povišanja so deležni poštini uslužbeni in uradniki, ki prejemajo nad \$1,500 na leto.

Uslužbeni, ki prejemajo \$800 na leto, dobe 20-odstotno povišanje.

Uslužbeni, ki prejemajo od \$800 do \$1,500 na leto, dobe 15-odstotno povišanje na leto.

Pismonoše na deželi, ki dostavljajo pismo z vozom, 20-odstotno povišanje.

Pismonoše na deželi, ki dostavljajo pošto z motornimi vozmi, 20-odstotno povišanje.

Začasno nastavljeni ali pomožni uradniki ali pismonoše na poštah prvega in drugega razreda prejmejo 40 centov na uro.

Italijanskemu fiziologu Paladinu se je posrečilo s poizkusi pojasniti glavobol, ki je stalno posledica gladi. Eksperimenti so pokazali, da se pritisk na možgane poveča, ako telo ne sprejme vase dovolj hrane. Snovi, iz katerih so sestavljene možganske stanice, se prav močno razlikujejo od snovi, iz katerih je sestavljeno ostalo telo. Paladinovi poizkusi so dognali, da izgube možgani vsled stradanja precejšnjo količino etra, dočim vsebujejo več vode kot sicer. Ker je eter mnogo lažji od vode, postanejo možgani ob lakotni težji. Italijanski znanstvenik bo s svojimi poizkusi nadaljeval.

Dr. Fenwick je v nekem poročilu na higijeniškem zavodu v Londonu izjavil sledeče: Vsi ženci niso enaki; dobe se tako želodolci, ki tako prebavljajo, da morejo komaj obdržati človeka pri življenju; so pa tudi taki, ki delujejo dva do trikrat toliko, kakor normalni želodec. Normalni želodec more v 30 letih prekuhati 25,000 kg hrane, so pa tudi taki, predelajo dva do trikrat več. Take želodce imajo ljudje, katerih požrešnost ni mogoče nikdar nasititi. Prav nedavno se je čulo o nekem dekletu, ki ima želodec izredne delavnosti — brezmejne požrešnosti. Dekle je pojedlo v 24 urah 33 kg mesa. Vsako zdravilo proti taki požrešnosti je bilo brezuspešno. In sedaj pomislite, da dobi tako dekle z mlinom v želodecu za ženo kak siromašni delavec!

Prvo železnico v Ameriki so pričeli graditi pred 92 leti ter je bila dovršena v enem letu. Proga je tekla iz Quincy, Mass., pa do reke Neponset, v razdalji treh milj ter je bila namenjena za dobavo granita iz Quincy za zgradbo Bunker Hill spomenika. To progo so zgradili tako, da ji je deloma prišel na pomoč strmec.

Slična gravitacijska železnica se je kmalu potem zgradila pri Mauch Chunk, Pa. za odvažanje premoga, in prazne vozove so vlekli konji nazaj. Prvo poskušajo z lokomotivami so napravili v Baltimore in Ohio železnici in prvih štirinajst milj je bilo otvorenih leta 1830. Prva ameriška železnica, zgrajena za uporabo parne sile, je bila Charleston in Hamburg železnica, pozneje South Carolina, katero so pričeli graditi leta 1830 ter je bila dovršena leta 1833. Tekla je od Charlestona do Hamburga, nasproti Augusta, Ga., na razdaljo 137 milj.

Hohenzollernom ne moremo verjeti.

Vojna je velika šola. Karkoli misli človek si-
eet o vojni, tega dejstva ji vendar ne more odre-
kati. Ta šola je seveda grozna in mnogo boljše
bi bilo, če bi mogli izhajati brez nje. Toda voj-
na je prišla; zdaj je tukaj kot dejstvo, in dej-
stva se ne dajo utajevati. Kdor hoče služiti člo-
veštvu na njegovi poti, se mora potruditi, da
razume vsako dejstvo in da se nauči iz njega
čim največ mogoče.

Nekaterim ljudem je ta posel skrajno zopern.
To so zlasti taki, ki so si napravili za vsa vpra-
šanja eno šablono in hočejo po njej reševati vse
probleme. Če pride do tega, da se ne da ves svet
stlačiti v njih šablono, ne marajo preiskavati, če
ni bilo njih znanje ali mišljenje kje pomanjklji-
vo, ampak bi najrajši storili to, kar je delal
Prokrustes s potniki, ki so prenočevali v njegovi
postelji: komur je bila postelja predolga, ga je
raztegnil, komur je bila prekratka, mu je odse-
kal noge.

Na drugi strani so ljudje, ki imajo sami v sebi
toliko svobode, da znajo popraviti svoje mnenje,
če spoznajo, da so se motili. Med zadnje spada
znani pisatelj sociolog dr. William Robinson.

Socialistični "New Appeal" piše o njem:

Eden izmed najbolj znanih bojnih pacifi-
stov je mogočno nastopil za vojno proti prus-
kemu militarizmu. To je dr. William Robinson,
znani pisatelj socioloških in zdravniških član-
kov. Dr. Robinson, čigar dom je New York, je
po vsej deželi znan kot neustrašen bojevnik za
svoje prepričanje. Kot urednik "Critic and Gui-

de" in drugih publikacij je storil jako mnogo
za povzdigo zdravniškega poklica v tej deželi z o-
zrom na kričeča družabna in industrijska zla
našega časa. Prištevati ga je prvim zdravnikom
v tej deželi in za nekatere bolezni je priznana
avtoriteta. Pogostoma je s svojimi spisi prispe-
val za socialistične časopise. Od časa, kar smo
udeleženi v vojni, je dr. Robinson silovito pisal
proti politiki vlade, zlasti v svojem pacifiističnem
magazinu "A Voice of the Wilderness". Dne
27. februarja tega leta je svojim odjemalcem raz-
poslal tiskano okrožnico, s katero naznanja, da o-
pušča svoje pacifiistično stališče in izreka pre-
pričanje, da zahtevajo interesi demokracije, zlasti
revolucionarne Rusije, podporo zavezniške stvari.

Irenični usode je, da je dobil le nekoliko
dni pozneje od vlade obvestilo, da je njegova
publikacija ustavljena. Očividno ni bila vladi
znana izprememba njegovega stališča.

Naslednja je njegova zadnja izjava, kateri
so — kar je čudno slišati — kapitalistični in
socialistični listi odrekli obelodanjenje. Njega-
va izjava se glasi:

"Pravi, da je znamenje velikosti, če se
radovoljno prizna napaka. Jaz nisem velikan, ven-
dar sem pa vedno pripravljen priznati zmoto,
če jo storim.

Zdi se, da je naš predsednik imel prav, ko

je pravil, da se Hohenzollernom ne more verjeti,
in da smo se motili mi, ki smo mislili, da ni
velike razlike med militarizmom raznih dežel.
To, kar dela sedaj kajzer s svojo soldatesko, je

nekač tako neverjetnega, tako groznega, tako iz-
dajalskega, tako brezprimerne, da se ob tem
ustavlja razum in zmazuje kri v žilah. V vsej
zgodovini ne poznam podobnega primera. Tudi
divjaki sprejemajo mir, če je eno plemo priznalo
svoj poraz, prosilo za mir in sprejelo vse od so-
vražnika predložene pogoje.

Tukaj prosijo Rusija v resnici za mir, spre-
jema vse ponižujoče pogoje, zahtevane od zna-
govitih in brutalnih nemških junckerjev, spreje-
ma hujše pogoje, nego jih je Nemčija predla-
gala v Brest Litovskem — in človek bi mislil,
da je to dovolj. Ne. Junckerji, ki so odvrgli krin-
ko in pokazali vsemu svetu, da hrepene po pod-
jarmljenju, so res sklenili uničiti Rusijo, raz-
deliti jo, izsesati zadnjo kapljo njene krvi. Ob ta-
kemi zločinskem postopanju obstane človek v
grozi.

Do pred kratkim sem obžaloval, da je Ame-
rika kot narod vstopila v svetovno vojno. Nikdar
nisem nasprotoval posameznikom, če so vstopili
v vojno, misleči, da je to njih dolžnost. Naspro-
tno sem vedno izražal svoje priznanje tistim, ki
so bili pripravljeni žrtvovati svoje življenje za
to o čemer so verjeli, da je pravično, in pove-
dal sem to v septembrski številki. "A Voice in
the Wilderness".

Sreče se mi je krčilo od groze nad tem, da
prispevamo kot narod za uničevanje življenja in
sreče na debelo, kar prinaša vojna vse sama s
seboj.

Prve dni našega sodelovanja v vojni sem stal-

no čutil, kakor je čutil predsednik Wilson ne-
koliko mesecev prej, da more Amerika demokra-
ciji najbolje poslužiti na drugačen način kakor
z oboroženim nastopom.

Toda po gusnem vpadu Nemčije v Rusijo,
ki se ni upirala, sem prišel do spoznanja, da so
na svetu tipi organiziranega zlega, ki se ne mo-
rejo in ne smejo pasivno trpeti, katerim se je
treba upreti, če naj se ohrani svet kot celota
krute nadvlade sil, ki bi uničile demokracijo pov-
sod in ki se rogajo vsemu, kar dela za pravičnost
in mednarodne stike.

Sedaj mi je jasno, da zahtevajo interesi de-
mokracije, dokler ne bo mogoče organizirati lige
narodov, da nadaljuje Amerika s podpiranjem
zavezniške stvari in da se bojuje na ukaz de-
mokracije z vso silo.

Sedaj sem pripravljen sprejeti vodstvo pre-
zidenta Wilsona, ker sem prepričan, da pozna po-
ložaj najboljše in je najbolj sposoben, da jo mo-
dro vodi.

Iz Kodanja poročajo: Na Finskem razsaja
strašna lakota, ker ni prišlo prav nič živeža iz
Nemčije v deželo. V Helsinkisu in v Viborgu
umira mnogo ljudi po ulicah od lakote.

To je dobrota, ki jo ima švedsko-finski fev-
dalizem od Nemčije, na katero se je zanašal. Ple-
menita gospoda bi bila to pač lahko ugenila, pre-
den je šla prodajati deželo kajzerju. Nemška sol-
dateska, ki je prišla "ščitit belo vladu", hoče
pač jesti in sicer se hoče do siteda najest. Kako
naj bi torej ljudstvo ne stradalo?"

Avstro-nemška vojna.

V Nemčiji ne bi bila nobena vojna tako po-
pularna, kakor vojna z Avstrijo — tako je de-
jal neki Holandec, ki je prebil nekaj časa v Nem-
čiji, in se je zdaj vrnil v svojo domovino.

Človek bi dejal, da so to zelo čudne besede
in bi smatral pripovedovalca za velikega lažniveca
ali pa vsaj za velikega fantasta. Toda mož ute-
meljuje svoje mnenje in vredno ga je slišati. Ne-
kemu časnikarju je na podlagi svojih izkušenj
v Nemčiji dejal:

"Ako vprašate, če je vojna v Nemčiji po-
pularna, moram odgovoriti, da ni. Toda če me
vprašate, proti kateri državi bi vojna najbolj
popularna v Nemčiji, moram reči, da proti Av-
striji. Sovraštvo do Avstrije je najznačilnejši po-
jav v javnem mnenju Nemčije. Koder sem hodil
in kjer sem bil, povsod sem opazil to sovraštvo.

V prvih mesecih vojne so bili Nemci zelo je-
ni, ker ni mogla Avstrija sama ustaviti Rusov,
in če so jih hoteli pravočasno ustaviti, je bilo
treba nemških čet in — kar je glavno — nem-
ških generalov. Bilo je tedaj nekaj navadne-
ga, če je Avstrijec srečal Nemca in ga pozdravil
z običajnim: "Imam čast" — da mu je Nemec
naglo odgovoril: "Da, to je vse, kar imam."

Mržnjo proti Avstriji so pa povečali zadnji
dogodki, posebno znano pismo cesarja Karla. V
Nemčiji prevladuje mnenje, da bo Avstrija kri-
va, če zgubi Nemčijo vojno.

Mnenje in sodba Nemcev o Avstriji je ob
kratkem sledeča: Nemčija je morala braniti in
rešiti Avstrijo, kadarkoli je zadnji grozila nevar-
nost bodisi od Rusije, Srbije, Rumunije in Ita-
lije. Ko je bil z Rusijo sklenjen mir, je dobila
Avstrija večje ugodnosti na račun Rumunske in
Okupirala je kos Italije, do česar so ji pomagali
Nemci. Nemčija zdaj zahteva, da naj Avstrija
pošlje svoje čete na zapadno fronto in ji pomaga
pri ofenzivi. Ko so se vršila progajanja v ta na-
men med Berlinom in Dunajem, je avstrijska
vlada odgovorila, da se ne upa poslati čet, ker se
boji revolucije doma. Ljudstvo v Avstriji sma-
tra, da je vojna za Avstrijo končana na vseh
frontah izjemši italijansko. Nemčija je dobila
le avstrijsko artilerijo na pomoč, kar pa ne za-
dostuje; vsled tega je Avstrija izdajalka, ki bo

morala plačati svojo nevhvaležnost ob prvi priliki."

Ne bomo jemali teh besed za sveto pismo.
Toda precejšnje jedro resnice je gotovo v njih.
Treba je le dati Holandčano izjavo primerne
na rešeto.

Kar se tiče popularnosti vojne, v splošnem,
je lahko verjeti, da take popularnosti ni. Febru-
arski štrajk, kakorkoli je bil ponesrečen, je ven-
dar zelo zgovorno dokazoval, da so delavske mase
sile vojne. In v deželi, ki je tako industrijsko
razvita kakor Nemčija, se ne more nobena ideja
imenovati popularna, če nima simpatije delav-
stva. Opazovalec, ki ne jemlje tega v poštev, pri-
de prav lahko v zmotu.

Povsod se dobe elementi, ki se znajo "na-
vduševati" za karkoli; nič posebnega ni, da se
navdušujejo danes za to, kar so včeraj prekli-
njali in narobe. Taki elementi, ki se zbirajo zlasti
v velikih mestih, nastopajo včasih tudi v velikem
številu in povsod opazovalec jemlje tedaj nji-
hove klice lahko za izraz splošnega mnenja, pa
se zmoti.

Ni Holandec pa pravi, da vojna v Nem-
čiji sploh ni popularna; torej se ne navdušujejo
zanjo niti taki zakotni elementi. Nedvomno je tu-
di njihovo trpljenje že preveliko, da bi nepre-
nehoma tulili "Wacht am Rhein" in "Deutsch-
land, Deutschland ueber Alles."

Pravi pa, da bi bila popularna vojna z Av-
strijo. Tega ne bi menili nič tebi nič podpisali.
Kar se tiče zavednega delavstva, bi mislili, da se
je naveličalo vsake vojne. Znamenj za to je do-
volj. Razum omenjenega štrajka je bilo v mnogih
krajih dežele že vse polno resnih izgreдов zaradi
pomanjkanja živeža in drugih muk, ki jih pri-
naša vojna s seboj. Tudi razni dogodki v nem-
škem parlamentu so v tem oziru poučni. Manj-
šinski socialisti morajo imeti precej pristašev
med ljudstvom in njih kandidati zmagujejo včasih
v okrajih, v katerih bi bilo to težko pričako-
vati.

Zlasti važno se nam zdi, da so zavednejši ele-
menti protestirali ravno proti temu, kar vpisu-
jejo militaristi Avstriji posebno v greh, namreč
proti počenjanju nemškega militarizma v Rusiji,
kjer je Avstrija ostala nekoliko bolj v ozadju.

Iz tega je sklepati, da ne bi bila pri delav-
stvu niti vojna z Avstrijo popularna.

Drugačnija je pa stvar gotovo med nacionali-
stično buržvazijo in vojaško stranko. Če raste
tam sovraštvo do Avstrije od dne do dne, se temu
ni čuditi, in razlogi, ki jih našteva Holandec, po-
jasnjujejo to sovraštvo precej izdatno. Pri tem
se je treba ozirati na dejstvo, da so ljudem v
Nemčiji avstrijske razmere slabo znane. O narod-
nostnih težavah v Avstriji imajo Nemci le blede
pojme. Splošno smatrajo Avstrijo za drugo nem-
ško državo, v kateri sičar druge narodnosti v nor-
malnih časih nekoliko rogovilijo, dočim bi mofa-
la "ljubezen do cesarja in države" v vojnem času
izravnavati vsa nasprotja.

Avstrija se je v vojni res pokazala skrajno
slabo. Ne enega resničnega vojaškega uspeha ni
dostigla. Mestoma je bila kar sramotno tepena, na
primer v Srbiji in parkrat v Galiciji in Bukovini.
In skoraj povsod, kjer je naposled "zmagala" —
če se sme vpričo neenakosti sil ta izraz sploh ra-
biti, se je to zgodilo z nemško pomočjo in pod
nemško komando.

V Berlinu, v Lipskem, v Hamburgu ne raz-
umejo, da ni moglo vsled notranjih avstrijskih
razmer biti drugače. Kadar čitajo o kakšni re-
volti na Češkem, o kakšni demonstraciji v Ljub-
ljani ali o podobnem dogodku, preklinjajo tisti
trenotek Čeha, Slovence i. t. d., ampak potem obr-
nejo takoj svojo jezo proti Avstriji sploh, že za-
to, ker ne zna svojih narodnosti ugnati v kozji
rog.

In vendar je Prusija krivična. Tudi če niso
šli slovanski rezervisti z navdušenjem na bojišče,
se vendar šli po sili in če ne bi bilo njih na tiso-
če in tisoče popadalo v prvih vrstah, ne bi bilo
danes toliko nemških rezerv, koflar jih je. Sploh
se je avstrijska vlada dovolj trudila, da bi bila
potlačila vsako gibanje neneimskih narodov; na
Dunaju pa niso krivi, da imajo ti narodi preveč
odporne moči in jih ni mogoče ne kratkomalo ger-
manizirati ne enostavno uničiti.

Jeza ne pozna razsodnosti. Avstrija ni dala
Nemčiji tista podpore, ki jo je zadnja pričako-
vala. Nemški imperialisti in militaristi vidijo to
dejstvo in ne uvažujejo nič. To razmerje se tekem

vojne ni zboljšalo in se ni moglo zboljšati. Vsled
tega se je nemška jeza izpremenila v sovraštvo.

Junckerji in Ludendorffovci menijo, da mora
Nemčija sama vzeti vajeti Avstrije v roke. V vo-
jaškem oziru se je to že davno zgodilo; tukaj se
zdi, da ni Nemčija niti mnogo vpraševala. V dru-
gih ozirih je storila odločni korak, ko je bil Karl
zadnjič pri Viljemu in je sklenil novo, baje za 25
let veljavno zvezo, ki ne pomeni v bistvu nič
druzega, kakor da anektira Nemčija Avstrijo.

Sovraštvo do Avstrije je v omenjenih nemških
krogih gotovo tako veliko, da se ne bi ustrašilo
niti vojne, tem manj ker so nemški komandanti
sami spoznali slabost Avstrije. Toda čemu je tre-
ba vojne, če pada Karl sam pred Viljemom na ko-
lena in mu prinaša Avstrijo takorekoč na krož-
niku.

Drugo lice utegne vsa stvar dobiti le tedaj,
če vprašamo, kaj poret avstrijski narodi. Že
prihajajo poročila, da vzbuja nova pogodba z
Nemčijo veliko nezadovoljnost med Čehi, Jugo-
slavani in Poljaki.

Druzega seveda ni bilo nič pričakovati, zakaj
je naposled tudi zavarovanje Habsburžanov pro-
ti revoluciji v Avstriji. Očitno je notranji položaj
v dvojni monarhiji še skrajno kritičen in gospod
Karl se za vsak slučaj ozira po nemških regimen-
tih.

Faktično je Nemčija postala žandar Evrope.
Svoj protirevolucionarni poklic je začela izvrše-
vati v Rusiji, Ukrajini, na Finskem, na Poljskem,
Estonskem, Livonskem i. t. d., sedaj je pa Avstri-
ja prišla na vrsto. Karl je nedvomno moral žrtvo-
vati mnogo svoje neodvisnosti Viljemu, ali rajši
je storil to, kakor da bi eventualno sploh izgubil
krono. Sedaj upa, da ostane Avstrija s pomočjo
nemških bajonetov skupaj, četudi le kot vazalna
država Prusije.

Ali z revolucijo je tako, da postaja včasih tem
odločnejša, čim bolj se ji žuga. To bi se tudi v Av-
striji lahko zgodilo. Zveza z Nemčijo uničuje celo
skromne upe na narodno avtonomijo v mejah Av-
strije. V takem položaju pa navadno oživi geslo:
Vse ali pa nič! Svoboda ali pa pogin!

Škandalozna pogodba z Nemčijo bo najbrže
le kurivo za revolucijo v Avstriji.

Inteligenca in politika.

Človek, ki ima dobro razvit socialni čut, poj-
mi bivatvo in namen politike, kateremu ni vseeno
monarhija ali republika, liberalizem ali sociali-
zem, dogme ali znanost, anarhija ali kolektivizem,
nacionalizem (= narodni egoizem) ali internacio-
nalizem (= narodni altruizem) itd., bo skušal
zavzeti v vseh podobnih vprašanjih odločno sta-
lišče; iz teh bo izvajal konsekvence za svoje živ-
ljenje in bo čutil mogoče tudi potrebo in dolž-
nost, da deluje k uresničenju idealov, ki sledijo
iz onih stališč. Že pred več kot 50. leti je napisal
Havlicek, češki prvoboritelj demokratske ideje,
sledenče besede: "V pravi konstitucionalni drža-
vi mora spadati vsak občan h kakim stranki in
kdor pravi, da je nestranskar (t. j. da ne drži z
nobeno stranko), je, ali brezbrižen človek, ki se
za nič ne briga, ki prenaša potrpeljivo kakor ova-
ca vse, kar mu dodeli osoda ne da bi premišljal,
kako bi si sam pomagal, ali pa je zvita lisica, ki
čaka pri boju stranke, kam potegne veter, da se
poda k oni stranki, ki dobi zmago."

Ako se izogiba neizobražen človek politike,
ako kaže neumevanje in napačno pojmovanje po-
litike in se da kupiti in prodati, je to čisto umlji-
vo. Žalostno pa je, da se to pojavlja tudi pri ta-
kozv. inteligenci, ki je absolvirala srednjo šolo in
katero je treba razločevati, kakor uči skušnjava od
resnične inteligence, ki je neodvisna od oficielne
izobrazbe. Med diplomirano inteligenco je mno-
go ljudi, ki ne kažejo nikakega razumevanja po-
litike. Zavračajo navadno čez vse mogoče javne
zadeve in vprašanja; zavračajo čez stranke, čez
vlade, čez posamezne osebe, volitve, čez draginjo,
čez stavke, krivične družabne razmere itd. Da bi
nekoliko premišljevali, kaj tiči vzrok onih poja-

vov, ki vzbujajo nezadovoljstvo, kako bi se odstra-
nilo te pojave in da bi delovali v okvirju kake
politične stranke za zboljšanje razmer itd., to
takim ljudem ne pride na um. Ogrevajo se navad-
no za "nadstrankarstvo," skrivajo se za "neod-
visne" liste in govore zaničljivo o strankarstvu. To
so navadno večni malkontenti, politični analfa-
beti z omejeno politično izobrazbo, brez umeva-
nja političnega življenja in vzročne zveze družab-
nih pojavov, in zato tudi ne morejo priti do ni-
kakih jasnih političnih stališč, nazorov in idej.

Ko je stopil znani prof. Liszt dan po svoji
izvolitvi za poslanca nemške napredne ljudske
stranke (pri zadnjih državnozbornih volitvah)
zopet v predavateljsko dvorano na berlinski uni-
verz in ko so mu priredili njegovi slušatelji ovni-
cije je odgovoril: "Zahvaljujem se vam, gospod-
je, najprisrčnejše za vaš prijazen pozdrav. Dovo-
lite, da spregovorim ob enem nekoliko besed o
političnem življenju. Že od davna sem prepričan,
posebno pa od dobe, odkar delujem kot učitelj
na berlinski univerzi, da je velika napaka v po-
litičnem življenju vsakega naroda, ako se mo-
že, ki se tako radi nazivajo intelektualne, oddalju-
jejo političnemu življenju. Politično delo v stran-
ki ne vpliva vedno s čisto radostjo, to vse vsak,
ki se je udeleževal političnega življenja. Ampak
izobražen človek se vendar ne sme odtegniti te-
mu delovanju, ako hoče popolnoma in verno spol-
njevati dolžnosti, katere ima kot državljani. Za me
je bila vedno merodajna misel, da morajo starej-
ši pred mladino z dobrim vzgledom naprej, da ne
bi se naučili akademiki samo govoriti, temveč tu-
di delovati kot delavni sodelavci. Le navidezno

gre tu za delovanje za gotovo politično stranko.
V resnici je to delovanje za domovino."

Da večina še vedno nima pravega smisla za
politično življenje, je krivo v prvi vrsti pomanj-
kanje politične izobrazbe. Ker pa se od popreč-
nega državljana ne more zahtevati, da bi se sam
politično izobrazil, pade krivda v drugi vrsti na
naše šolstvo, ki čisto nič ne skrbi za politično iz-
obrazbo svojih učencev.

Enaka volilna pravica, samouprava in dru-
ge demokratske uredbe ne fungirajo dobro, ako
se državljani o teh stvareh že v šoli ne informira-
jo. Večjim pravicam odgovarjajo večje dolžnosti
napram celoti (narodu, državi) in nobena sila ni-
ma toliko zmognosti, napeljavati državljane k
spolnjenju državljskih dolžnosti, kakor je
ravno jasno razumevanje bivanja in namen politi-
ke. "Politična izobrazba je takorekoč duševni
most od državljana do države." (Dr. H. Rauch-
berg.)

Če pa pogledamo naše šolstvo, vidimo, da se
z rastočo demokratizacijo ni poskrbelo prav nič
za politično izobrazbo državljanov. Naše šolstvo
je ostalo v bistvu tako, kakoršno je bilo pred pol
stoletjem.

Izobrazba, ki se tu podaja, posčno pa, kar se
tiče človeka in človeške družbe, je stranko revna.
Mnogo od tega, kar se prodaja za čisto resnico,
spada že davno v muzej med zarjavelo šaro, mar-
sikalj, kar se vtepa mladini v glavo, spada na stro-
kovne šole in marsikaj je brezpomembno in ne-
potrebno.

V naših šolah straši že vedno "verouk" in
pretirano spoštovanje mrtvih jezikov. Namesto
kulturne zgodovine se poučuje sama zunanost,

letnice, kralji, cesarji, vojske itd. Namesto da bi
se v prirodoslovju, ki je podlaga vseh ved, pove-
dalo kaj o novejših znanstvenih pridobitvah na
polju kozmologije, biologije in antropologije, se
morajo učenci učiti, koliko zob ima hijena, kako
se imenujejo posamezni deli kakega okostja, ko-
liko prašnikov ima kak evet, kakšno obliko ima
kak kristal, iz česa obstoji kaka rudnina in polno
drugih enakih in podobnih podrobnosti, ki ne o-
stanejo dolgo v glavi.

O modernem življenju, človeški družbi, o no-
vodobnih stremljenjih naša šola molči, ker je to
baje mladini škodljivo.

Ko stopi mladenič po dovršeni srednji šoli iz
suhoparnih zidov z nabasano vrečo letnic, pravil,
formul, sistemov itd. in s takozv. zrelostnim spri-
čevalom v roki, je navadno nezrel za samostojno
praktično življenje. Dolga je še njegova pot do
resnične izobrazbe, ako jo sploh najde. Zob časa
pregleda tisto prenapolnjeno vrečo, drobiž se po-
lagoma porazgubi in nazadnje je le raztrgana
vreča brez vsebine.

Marsikateri si skuša poleg svoje stroke, ki si
jo je izbral na visoki šoli, spopolniti srednješol-
sko izobrazbo. Ker pa tudi visoke šole, izjemši
par fakultet, vse preveč na enkrat zahtevajo, zato
je tudi tu samoizobrazba zelo otežkočena ali pa
trpi pri tem strokovni študij.

(Dalje prihodnjič.)

Iz Samare, Rusija, javljajo, da ne bo letos
niti polovica polja obdelanega v Veliki Rusiji.
Vzrok temu je splošen nemir, nerešena zemljiška
vprašanja in veliko pomanjkanje semenja, konj,
volov in orodja na kmetih.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 1008 Norwood E'd., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newport, Pa.
Glavni tajnik: ELAŽ NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.
1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.
2. Pom. tajnik: ANDREJ VIDRIČ, 170 Main St., Franklin, Conemaugh, Pa.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. Blagajnik: ANTON ROČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.
1. nadzornik: NIKOLAJ POVSE, 1 Grab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

FOROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERMAN, Box 72, East Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANK TEROPČIČ, R. F. D. 3, Box 146, Fort Smith, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 813 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO:

"GAS NARODA." 82 Cortlandt Street, New York City.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni poslati vsa dopisa naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Expressa, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se navedejo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

VARČEVALNE ZNAMKE.

Kampanja za tretje posojilo svobode je končana in zakladniški oddelček obrača svojo pažnjo zopet prodaji vojno varčevalnih in hranilnih znamk. Kaj so te znamke in kako se kupujejo, smo že parkrat pojasnili. Prodajajo se te znamke zlasti zato, da se omogoči tudi neimovitim slojem nakup zadolžnic; kajti tudi varčevalne in hranilne znamke so neka vrsta zadolžnic, s katerimi se zavezuje ameriška vlada za svoječasno izplačilo. Ker znaša cena posamezne hranilne znamke (Thrift-Stamp) le 25 centov, je njih nakupovanje zelo olajšano, in kdor želi varčevati po centih, ima v teh znamkah najboljšo priliko za to. Kadar ima 16 znamk po 25 centov, ki jih nalepi na takozvani Thrift Card, jih lahko izmenja z majhnim doplačilom za vojnovarčevalno znamko (War Savings Stamp), katera bo 1. januarja 1923 vredna 5 dolarjev. Toliko izplača takrat zanj vlada Zedinjenih držav.

Če se hočejo Thrift Stamps izmenjati za War Savings Stamp, ki nosi obresti, je treba na 16 znamk doplačati meseca maja 16, junija 17, julija 18, avgusta 19, septembra 20, oktobra 21, novembra 22, decembra 23 centov. To se pravi, da velja en War Savings Stamp meseca maja 4 dol. 16 centov, meseca decembra pa 4 dol. 23 centov.

Razume se, da se za enako ceno lahko kupi tudi cel War Savings Stamp nenkrat.

Medtem ko omogočajo te znamke nakupovalcu varčevanje v malih zneskih, dajejo vladi Zedinjenih držav, posojilo za vojne potrebe. Na gre torej le za varčevanje, ampak tudi za podporo Zedinjenih držav v vojni.

To podporo je tem lažje priznati Zedinjenim državam, ker je naša vojna te dežele na eni strani poštrenovalna, na drugi pa nesebična. Vojni cilji Amerike so zadostno znani iz predsednikovih izjav, izrečenih v priročju vsega sveta. Amerika neče ničesar osvajat, nima nobenih imperialističnih namenov in ne gre za to, da bi koga podjarmila. Vojni cilji predsednika Wilsona se popolnoma strinjajo, če ne dobesedno, vendar po smislu, za vojniški cilji, ki so jih označili medzavezniški socialisti na svoji konferenci v Londonu.

Temeljni značaj sedanje vojne, kakor se je razvila v skoraj štirih letih, je ta:

Na eni strani stoji Nemčija s svojimi zaveznicami po imenu, v resnici pa s svojimi vazalkami. Z besedami ni hotela nemška vlada nikdar povedati, kakšne namene ima s to vojno. Privatno je Bethmann Hollweg pač svojčas govoril — n. pr. v pogovoru z ameriškim poslanikom Gerardom — da je pripravljena vrniti Belgijo ... toda z garancijami! In na vprašanje, kakšne bi morale biti te garancije, je naštel celo vrsto trdnjav in pristanišč, ki bi jih zasedla Nemčija, ki bi obenem morala imeti gospodarsko kontrolo nad deželo; pravil je, da ne bi imela Belgija vzdržati nobene armade, dočim bi Nemčija morala imeti veliko vojsko.

O francoski meji je dejal, da bi se morala "regulirati", z drugimi besedami, da bi Nemčija anektirala kos Francije. Srbijo in Črno Goro bi prepustili Avstriji, da stori z njimi, kar hoče; pri tem bi neka "zelo majhna Srbija" po kajzerjevi milosti lahko še nadalje obstajala.

Da bi Nemčija, če bi zmagala, res tako postopala, nam dokazuje njeno tolovajsko početje na Finskem, na Ruskem, v Ukrajini, v Rumuniji in v deželah, ki jih je uropala Rusija. Njena politika na vzhodu nam kaže, da ne gre le za aneksirajmi, ampak — kar je še hujše — za popolnim potlačitjem vsake demokracije.

Nikakor torej ni bajka, da imamo opraviti z okrutno avtokracijo, ki ogrožava demokracijo vsega sveta.

Brest-litovsko pogajanje in njega posledice kakor tudi rumunski mir dokazujejo jasno nad vsak dvom, da je utopija pričakovati od nepremagane Nemčije s samim pogajanjem količjak pravičen mir. Tudi če ne bi anektirala na zapadu niti pedi zemlje, bi bil položaj, ki ga je ustvarila na vzhodu, nevaren demokraciji vse Evrope; ogroževal bi nadalje Azijo in nič manj ne Ameriko. Že danes, ko ima na zapadu invazijo toliko vezane roke, se pripravljajo Nemčija na novo vojaško invazijo Rusije, tako da razpravljajo Rusi že o novi premiritvi glavnega mesta. Če bi imela na zapadu mir, tedaj bi hitro našla pretvezo, da napade Rusijo z vso svojo vojaško silo in jo, oslabilo, za uspešen odpor nesposobno, popolnoma podjarmi. Le komur so oči s sanjami tako zaslepljene, da ne vidi, kar se godi, more dvomiti o tem.

Zoper to avtokracijo se bojuje Amerika, da prepreči njeno svetovno nadvlado.

Naj so bili začetki te vojne kakršnikoli, danes je očitno, da stoji na eni strani avtokracija, na drugi demokracija. Vsaka kal političnega in socialnega napredka bo pogažena, če zmaga Nemčija ali pa če se sklene z njo kisel mir, dokler stoji njena armada v Belgiji in Franciji, dokler je Srbija in Črna Gora okupirana od Avstrije, dokler gosposuje na Poljskem, v baltičkih deželah, v Ukrajini in na Finskem nemška soldateska in dokler se Rusija ne more geniti, medtem ko bi ostala kajzerjeva moč neomajana. Zmaga Nemčije, naj bo pridobljena s samim orožjem ali pa s pogodbo, bi izročila ves svet militarističnemu molohu in desetletja ne bi imeli narodi na vseh kontinentih nobene druge skrbi, kakor priprave za obupno vojno, ki bi morala postati stokrat strašnejša od sedanje.

O socialnem razvoju ne bi bilo tedaj niti govora; socialistična agitacija ne bi našla niti uspeha, ki bi jo poslušala. To izkušnjo ima vsak, kdor se je kdaj bavil s propagando med zatiranim narodom.

Poraz kajzerjeve avtokracije je neizogiben predpogoj vsakega

Dopisi.

Virđen, Ill.

V sedanjih časih je vojna za ves svet največje in najglasnejše vprašanje. Vse, kar je z njo v zvezi, prihaja v prvo vrsto in tudi v Ameriki potiskajo vojne priprave vsak drug pojav večalmanj v ozadje. Ostalo življenje pač ni prenehalo, toda v priročju velikih vojni problemov se njegovi izrazi ne opažajo tako kakor v mirnih časih.

Naš klub št. 50 J. S. Z. je priredil dne 1. maja domačo zabavo za proslavo delavskega svetovnega praznika. Iz navedenih razlogov je morala tudi ta prireditev, ki je navezana na omejen krog, nekoliko zatemniti. Ali kljub temu je imela popolnoma zadovoljiv uspeh. Sodrugi iz okolice so se obilno udeležili naše zabave, posebno so se pa s svojo udeležbo odlikovali springfieldski sodrugi, zakar jim priznavamo čast in izrekamo zahvalo.

Že naprej je bilo sklenjeno, da pojde slučajni prebitek v podporo "Proletarec", Slovenskemu Republičanskemu Zdrženju in klubovi blagajni. "Proletarcev" delež, to je tretjina čistega dobička, znaša 12 dol. 30 centov.

Na svoji redni seji dne 12. maja je naš klub soglasno adoptiral načela Slovenskega Republičanskega Zdrženja in sklenil podvzeti iniciativo za ustanovitev lokalne organizacije za južni Illinois.

V tem delu države imamo le manjše slovenske naselbine, tako da pravzaprav nobeni ni mogoča kakšna večja akcija. Lahko bi se pa marsikaj storilo, če bi se vse naselbine recimo od Springfielda do St. Louisa ali pa še dalje spojile v eno lokalno organizacijo S. R. Z.

Da se to doseže, naj bi se priglasila vsaka slovenska ali sploh jugoslovanska organizacija, bodisi socialističen klub, ali podporno društvo ali kakršnakoli kulturna organizacija. V tem oziru je politično ali versko mišljenje postransko; Slovensko Republičansko Zdrženje se ne vtiika v to, ker je njegov cilj le osvoboditev Jugoslovancev izpod vsake tuje nadvlade in njih zedinjenje v federativni republiki.

Jugoslovansko vprašanje ni prišlo šele sedaj na dnevni red, ampak sedaj se tako naglo približuje svoji rešitvi, da ne more nihče indiferentem ostati ob strani, ne da bi aktivno posegel vmes.

Priliko za ugodno rešitev jugoslovanskega vprašanja je dana sedaj, ker stoji Zedinjene države na naši strani in ker prihaja ves demokratični svet boljbolj do spoznanja, da je pravilna rešitev tega vprašanja potrebna v interesu demokracije in svetovnega mira.

Ako se to vprašanje ugodno reši, naj nam vest ne očita, da se je to zgodilo brez našega sodelovanja. Ako se stvar ne bi mogla rešiti, kakor je treba, naj nam pa tudi vest ne očita, da je bila tega kriva naša indiferentnost.

Rojaki, poslušajte torej svojo vest in storimo svojo dolžnost: ne bomo stali na straži sami, bodo drugi delali, kar se bo njim zdelo prav, in če se tedaj kaj zgodi, kar ne bo v interesu ljudstva, pade odgovornost na nas.

Ker je naš klub vzel iniciativo za ustanovitev Slov. Rep. Zdrženja za južni Illinois in ima v ta namen za 12 dol. 30c. v blagajni, priporočamo vsem okolišnim društvam in klubom, naj vsak na svoji prvi seji temeljito razpravi o tej zadevi in sporoči zaključek našemu tajniku na naslov: Frank Stierden, R. F. D. 41 Box, W. Virđen, Ill.

Upamo, da se odzovejo temu vabilu čimprej vse organizacije v južnem Illinois, da dosežemo čim večji uspeh.

Simon Kavčič.

Cleveland, O.

Členjeni sodrug urednik!

Ko sem dobil letošnjo majsko izdajo v roko in sem jo pregledal, sem izprva mislil, da je nekje pomota. Kupil sem jo za 10 centov, kakor je bilo že prej povedano v

"Proletarec", in tako je bilo natisnjeno tudi na majskem listu. Če bi bila to angleška revija, se ne bi čudil. Deset centov je nekako navadna cena za angleške revije. Imel sem jih že mnogo različnih v rokah in lahko pravim, da jih ni veliko, ki bi bile po svoji vsebini tako bogate, kakor je naša majnikova izdaja; pri tem nič ne govorim o literarni vrednosti, ker je to pogostoma le stvar okusa. Gotovo lahko pravim, da jih je tudi v angleškem jeziku dovolj, ki niso toliko vredne, kolikor naša slovenska izdaja.

Pa pomislimo. Revije in podobne publikacije v angleškem jeziku se tiskajo v stotisočih izvodih; par tisoč izstov je pa za vsako slovensko publikacijo na ravno omejena množina. Drugi lahko verjamejo baharijam, kolikor jih je volja, jaz ne spadam med lahkoverne in vem, kako težko je spečati kaj literarnega med Slovenci. Bil sem že zastopnik nekaterih listov in imam izkušnje v tem.

Ne vem, koliko ste tiskali majske izdaje; prepričan sem pa, da naklada gotovo ne presega desetisoč. Tako sodim po tem, kar mi je znano o prodaji literarnih proizvodov med Slovenci v najboljših slučajih.

Če pa tako računam, se mi zdi skoraj uganka, kako more Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba izdati slovenski spis, ki bi ga po pravici lahko imenovali revijo, za ceno, po kateri se prodajajo angleški magazini, posebno če vzamem še v poštev, da se ne more ta izdaja razpošiljati kot Second class matter.

Toda če je bilo to vendar mogoče, prihajam do drugega vprašanja in mislim, da se je enako vprašanje že marsikateremu drugemu sodrugu porodilo v glavi. Namreč to: Ali ne bi bilo mogoče, da bi se izdajala enaka revija vsak mesec?

V Ameriki se izdaja v slovenskem jeziku mnogo tiskanega; to je gotovo res. Toda nič manj ni res, da je med vsemi izdajami prav malo tistih, ki bi prenesle nekoliko strožje kritike, in o mnogih se lahko naravnost pravi, da so nepotrebne. To je, da so nepotrebne za ljudstvo; potrebne so le tistim, ki jih izdajajo. Nekateri listi se izdajajo zato, da dobe izdajatelj kakšen "pull", da ima kakšna tiskarna nekaj dela, ali pa da se kdo imenuje urednik. Saj se med nami menda noben posel ne ceni tako nizko kakor uredniški; le malokomu prihaja na misel, da bi moral naš urednik imeti posebno obširno, obenem pa tudi temeljito znanje.

Toda moj namen ni govoriti o nepotrebnih publikacijah. Bolj važno se mi zdi to, kar bi bilo potrebno. Ko sem pregledal majnikovo izdajo, se me je polastil občutek, da bi nam bila taka revija prav nenavadno potrebna.

Prvo, kar bi pričakoval od take revije, bi bila večja poglobitev v socializem. Sam pripadam strani, ki že lepo vrsto let. Pred vojno sem dobival čtiva iz starega kraja: Čital sem "Zarjo" in "Naše Zapiske", ne glede na ameriškega "Proletarca". Dobro se spominjam, kakšni so bili moji pojmi o socializmu v prvih začetkih.

Kapitalisti so pijavke. Brezčutni lumpi, ki nimajo srca za ubogo delavsko rajo, se valjajo po zlatu, medtem ko delavci, nekakšni angeli v sloveški podobi, garajo in stradajo. "Dol s kapitalističnimi požeruhi!" je bil klic, ki je nekdanje zame obsegal takorekoč ves socializem. Če je "Rdeči Prapor", katerega sem tudi dobival, prinašal kakšne članke o nujnosti razrednega boja, in ga utemeljeval z neizogibnimi nasprotji med razredi, se mi je to dolgo zdelo nekaj megleno. Pa se je zgodilo, da so imeli nekje štrajk. Bilo je veliko podjetje. Vsi naši predpostavljani so bili "dobri ljudje", to se pravi, da so z nami prijazno občevali, uljudno odgovarjali na naše pozdrave, prihajali v naši družbo i. t. d. Vendar pa je bil štrajk neizogiben. Kakor da se mi je snela mrena izpred oči so mi v spominu oživeli članki, o katerih sem bil prej sam sebi govoril, da so previsoki in pretežki. Nenadoma

sem razumel, da ne prihaja razredni boj odtod, ker so na eni strani okrutni ljudje, na drugi pa blagodušni trpini. Značaj kapitalistične družbe mi je postal jasen, kakor še nikdar poprej ne.

Tisti štrajk smo izgubili. Prej bi me bilo to vrglo v obup. Zdaj mi je bilo jasno, da ga nismo mogli dobiti, ker smo bili socialno vse premalo podkovani. Nič se nisem togotil, ampak v meni je vstalo mogočno spoznanje, da mi je treba veliko bolj natančno razumeti sestavo družabnega sistema. Članki, o katerih se mi je nekdanj zdelo, da so vse preveč učni za delavca, so mi postali tako potrebni kakor vsakdanji kruh. Čim bolj sem čital, tem bolj se me je polasčala želja, da bi dobil še več gradiva. Nova vprašanja so prihajala sama predme, jaz sem pa čakal, če mi prinese "Zarja" ali "Proletarec" ali "Naši Zapiski" odgovor, oziroma če mi potrdijo tiste odgovore, ki sem si jih sam dajal.

Prišel sem do zaključka, da imamo Slovenci premalo socialistične literature. Seveda, majhen narod smo. Zdi se mi, da so zaradi tega duševni delavci pravzaprav največji reveži med nami. Revščina ne diši nikomur, kar priznamo to. Zato postajajo tisti, ki so mogli kaj študirati, rajši uradniki, advokati, sodniki, sploh ugredo kam, kjer jim je zagotovljena kaj boljše eksistencija, kakor da bi se ubijali z duševnim delom v interesu delavstva in naroda.

Ampak, če hočemo, da bo naš delavsko ljudstvo kos svoji nalogi, moramo dobiti več literature, posebno pa več socialistične literature.

Kako stojimo danes s to rečjo? Iz starega kraja ne dobimo ničesar; najbrže tudi po vojni še precej časa ne bo dobiti kaj posebne. Tukaj imamo pač nekoliko pripomočkov, a po mojem mnenju so nezadostni. Imamo na primer "Prosveto". Dnevnik je in vsakdo mora razumeti, da mora tak list v prvi vrsti služiti dnevnim potrebam. Potem imamo "Proletarca". Kar se mene tiče, ga visoko cenim. Par letnikov tega lista je prineslo toliko lepega, oziroma koristnega gradiva, da bi se iz njega sestavilo nekoliko znamenitih knjig. Ampak nikomur ni skrito, da počiva vse literarno delo pri tem listu na eni sami osebi in od nobenega človeka se ne more pričakovati, da bi opravljal delo, ki ga pri podobnih listih v drugih jezikih opravlja po štiri, pet oseb. Pri tem še vsi vemo, da ima Proletarcev urednik neprenehoma kakšne shode, predavanja in druga dela; včas, kadar čitam, da je po cele tedne na potovanju, mi je kar nerazumljivo, kako da Proletarec vendar izhaja.

Razum tega se mnogo dragocene gradiva v takem tedniku skoraj izgubi. Naročnik prečita list, potem ga pa zavrne. Naravno, saj si delavci ne morejo urejevati arhivov doma. Pred kratkim je nekdo, če se ne motim, sodrug Oven, pisal, kakšna škoda je, da ni Kristanova razprava o socializmu in pacifizmu, ki je bila v Proletarec pred dvema letoma, izšla kot knjiga. Jaz sem to že takrat obžaloval. Res je, da se sedaj praktično potrjuje, kar je Kristan takrat pisal. Ampak še marsikatera druga razprava v Proletarec je bila taka, da je škoda, da ni bilo ponatisa. Seveda je vprašanje, če bi se bila izdaja knjig izplačala.

Kakor že bodi, več socialistične literature bi nam bilo na vsak način treba. Po mojem mnenju bi po ravno revija, o kateri sem govoril, lahko veliko pomagala. Prvič bi se z raznimi socialistnimi vprašanji lahko bolj sistematično pečala, drugič bi jo ljudje bolj hranili, kakor navadne časopise. Razum tega bi nam lahko prinašala nekoliko leposlovja, nekoliko lepših slik, časoma morda tudi navodila za uprizorjanje iger, nasvete režišerjem, poročila o knjigah, ki jih je vredno čitati i. t. d.

Da bi bila taka stvar zelo koristna, o tem ni dvoma. Imejmo pred oči, da je napočila doba, ko raste važnost socializma od dne do dne. Kdor zasleduje svetovne

dogodke z odprtimi očmi, mora razumeti, da se bližajo dnevi, ko se uresniči socializem. Če prihaja že Charlie Schwab do tega spoznanja in če govori Lloyd George na podoben način, ne more zaveden delavec dvomiti o tem.

Seveda je vprašanje, če se more pobožna želja uresničiti. Ali bi bilo izdajanje take revije praktično mogoče?

Rad bi slišal mnenje drugih sodrugov in Tiskovne družbe. Dobro razumem, da bi morala biti revija zagotovljena velika naklada. Mislim pa, da bi to šlo. Čeprav izražaj upravniki dvome, bi vendar skoraj gotovo lahko trdil, da se majniška izdaja vsem dopade. Za naše slovenske razmere je pač lepa in bogata obenem. Zakaj torej ne bi želeli, da bi dobili vsak mesec kaj takega? Vendar pa naj bi se o tem izrazili tudi drugi sodrugi.

Kar se tiče možnosti izdajanja, bi pa seveda morali slišati mnenje izdajateljstva — in da ne pozabim — tudi mnenje uredništva. Da morajo biti stroški veliki, mi je popolnoma jasno. Jugosl. Del. Tisk. Družba bo pa najbolje vedela, kako so se stroški pokrili pri majniški izdaji in bo iz tega lahko sklepala, kako bi se pokrivali pri mesečni reviji. Če bi se to vprašanje dalo rešiti, bi gotovo nešteti sodrugi z največjim veseljem pozdravili tako izdajo.

Sodrugi Zajec v La Salle je sprožil misel, da bi se "Proletarec" in "Glas Svobode" združila. Če bi se to zgodilo, bi moj predlog nemara lahko odpadel. Ampak da povem po pravici: V to ne morem prav verjeti. "Glas Svobode" je privatno podjetje. Menda se ne motim, da je na njem ustanovljena eksistencija "Glas Svobode Co." Povrh tega tudi dvomim, da bi mogla J. D. T. D. prekupiti podjetje.

Priporočam torej, da se javno pobavino z vprašanjem revije, ki bi nam vsem koristila, škodovala pa ne bi nikomur. Če bi mogli izvesti to idejo, bi na vsak način napravili velik napredek in čas bi nas bogato odskočeval za trud in žrtve, ki bi bile morda potrebne.

S soc. pozdravom

Prijatelj delavske omike.

V ljubljanskem mestnem arhivu (fasc. 12, akt 101) leži italijansko-nemški tiskani ukaz, s katerim je Napoleon svojim novim provincam v Avstriji dal ime: "Ilirske provincije".

V prevodu se ukaz glasi:

Napoleon, cesar francoski, kralj italijanski, zaščitnik porenške zveze.

Ukazali smo in ukazujemo:

Beljaški okraj, dežela Kranjska, bivša avstrijska Istra, pokrajini Reka in Trst, dežele Primorske, del Hrvaške in sploh vse dežele, ki so nam pripadle na desnem obrežju Save, Dalmacija in njeni otoki — naj se imenujejo: "Ilirske provincije" (pokrajine). V našem cesarskem taboru v Schoenbrunn, dne 14. oktobra 1809.

Podpisal: Napoleon.

Temu uradnemu aktu pristavlja A. Askere, ki je bil poslednja leta mestni arhivar ljubljanski. Na uradnih aktih stoji v desnem kotu zgoraj res posled zmerom tiskano: "Provinces Illyriennes". — Kranjska je imela svojo intendanco (Intendante de la Carniole). — Kinalu pa se čita namesto predloga naziva "Provinces Illyriennes" tudi samo kratko: "Illyrie"; na pr. "Armee d'Illyrie", "Marine d'Illyrie", i. t. d.

Čudno je, da Napoleon, ki je zelo takojno postopal s svojimi "podjarmljenimi narodi", ni bil izdal tega zgodovinsko važnega ukaza v slovenskem in hrvatskem jeziku. Morebiti pa vendarle leži slovensko-hrvaški tekst v kakem drugem arhivu? In kako, da ni francoskega teksta?

Živilski upravitelj Herbert Hoover je izdal izjavo, da ne smejo veleposlani prodajati prasičjega mesa mesarjem, ki sekajo na drobno po višji ceni kot pred 1. majem 1918; ta proklamacija je hudo poparlja veleposlarije. Cena za nekatere vrste prasičjega mesa je takoj padla po tej izjavi.

One služijo ustanovitvi novega sveta, kjer bo mogel na mesto barbarične vojne stopiti kulturen boj za napredek in razvoj.

Ta teden se nabirajo podpisi, s katerimi se posamezniki zavezuje za gotovo množino znamk, ki jih misli nakupiti tekom leta. Z drugimi besedami: Koliko misli, da si more tekom leta prihraniti. Kar je zanj prihranek, je za Zedinjene države, posojilo, za demokracijo vsega sveta pa obrambna podpora.

demokratičnega napredka; kompromis s kajzerizmom je nemogoč. Poraz avtokracije pa predpostavlja zmago Amerike.

Kakršnakoli so domača nasprotja med strankami, ki jih tudi vojna ne more izravnati, je vendar zmaga Amerike v interesu vsega, kar je demokratično, tudi vsega, kar je v centralnih državah demokratično, potrebna. Vojno varčevalne in hranilne znamke služijo potrebam te zmage. One služijo interesom demokratičnega mira. One služijo koncu militarizma. One služijo osvoboditvi podjarmljenih narodov.

STRANKA.

ČLANOM JUGOSL. SOCIALIST. ZVEZE NA ZNANJE.

Nadzorni odbor J. S. Z. je dne 11. maja t. l. pregledal glasovnice o referendumu št. 2, 1918, tiskom se zadeve, da se postavi J. S. Z. na stališče avtonomnih sekcij.

Odbor je konstatiral, da je bilo oddanih glasov za predloge, kakor sledi:

PREDLOGI.

A.

	Da	Ne
1. Jugoslovanska socialistična zveza sestoji iz treh sekcij: Slovenske, hrvatske in srbske; vsaka je v svoji upravi in notranjem poslovanju AVTONOMNA	672	415
2. Vse tri sekcije imajo skupnega zveznega tajnika, ki hodi na seje upravnih odborov teh sekcij in ima le posvetovalen glas	671	414
3. Sekcija obstoji, ako se zanjo prijavi najmanj 150 članov	646	418
4. Imetec zveze se razdeli UPRAVNIM odborom sekcij proporcionalno po številu članov, ki se pripravijo na glasovnici B., predlog št. 9, za sekcijo	624	439
5. Sekcija se takoj konstituira in postane pravomočna, čim objavi nadzorni odbor J. S. Z. rezultat glasovanja	645	418
6. Upravni odbor vsake sekcije sestoji iz petih članov, ki se izvolijo provizorično izmed članov organizacij J. S. Z. v smislu predlogov št. 2, 3 in 9-te glasovnice	631	446
7. Vsaka sekcija si izvoli po dva člana v nadzorni odbor. Ta odbor se sestane za pregled zveznih knjig in tvori v tem slučaju ZVEZNI nadzorni odbor	638	435
8. Od članarine se obračuna vsak mesec po 3e sekcijam in po 2e ostanke v zvezni blagajni	623	389

9. Da je mogoče konstituirati sekcije, na podlagi katerih se deli imetek zveze, je potrebno, da člani glasujejo in se izjavijo, kateri sekciji hočejo pripadati.

Zelim pripadati v J. S. Z. v:

Slovenska sekcija	Hrvatska sekcija	Srbska sekcija
567	4	94

C.

10. K slovenski sekciji spadajoči se smatrajo v bodoče klubi, ki poslujejo v slovenskem jeziku	619	407
11. K hrvatski sekciji spadajoči se smatrajo klubi, ki poslujejo v hrvatskem jeziku	646	411
12. K srbski sekciji spadajoči se smatrajo v bodoče klubi, ki se izjavijo za srbsko sekcijo	648	411
13. Posamezni člani lahko pripadajo h kateri sekciji žele in za katero se sami pozneje izjavijo	647	411
14. "Dime" banke in njih vsebina spadajo sekciji tiste narodnosti, v katere sekcijo spada klub	657	411
15. Za pripravo načrta in pravil, ki naj odgovarjajo AVTONOMNIM sekcijam v smislu gornjih predlogov, naj se izmed gl. odbora J. S. Z. takoj po objavi rezultata glasovanja izvolijo na seji gl. odbora trije člani, da pripravijo načrt pravil, kateri naj se predloži članstvu J. S. Z. v pretrse. Za ta pretrse se določi 60 dni časa, tako da člani lahko dodajo ali pa izmenjajo po odboru prirejene točke. Po preteku 60 dni pa naj gre stvar na splošno glasovanje, kakor vsak drug predlog. Vse izmene in dodatki morajo biti v soglasju z načeli, ki so zapopadena v teh predlogih	644	401

D.

16. Da se preloži kongres J. S. Z. in sicer za najmanj 1 (en) mesec dni po rednem kongresu (Socialist Party) socialistične stranke v Ameriki 612 | 464 |

Na podlagi sprejetih predlogov, in z ozirom na to, da se izjemno nadstnemu zavlačevanju v izvišitvi sklepov valed očitne in slučajno mogoče nadaljne obstrukcije od strani članov, ki nocojo glasovati o konstituiranju sekcij, je gl. odbor J. S. Z. v smislu predloga št. 6 glasovnice, in faktični razmer z ozirom na članstvo v J. S. Z. konstatiral, da se priznajo vse tri sekcije za konstituirane. V smislu tega sklepa je gl. odbor J. S. Z. naložil vsem trem sekcijam, da izvolijo v smislu predloga št. 6 glasovnice, svoje provizorične sekcijske odbore, v Chicagu. Delitev Zveznega premoženja se izvrši dne 1. julija t. l. in sicer tako, da dobi slovenska sekcija 40%, hrvatska sekcija 45% in srbska sekcija 15%. Dalje dobi srbska sekcija 15% od premoženja bivše Radniške Straže in Radniške knjižare, in sicer na podlagi računa od časa, ko se je Narodni Glas spojil z Radniško Stražo.

Dalje je gl. odbor izvolil v smislu predloga št. 15 glasovnice, tri člane, da izdelajo načrt pravil, ki naj odgovarjajo organizmu avtonomnih sekcij. Ta načrt dobe klubi v kratkem, da o njem razpravljajo, dodajo nove točke ali brišejo one, predložene po tem odboru. Za ta razpravo je 60 dni časa od tedaj, ko dobe tajniki načrt pravil. Po preteku 60 dni pa pojde načrt na splošno glasovanje. Navodila o razpravi in glasovanju dobe klubi z načrtom in pozneje z glasovnicami.

Navodila tajnikom, kako naj poslujejo z ozirom na delitev prispevkov v smislu avtonomnih sekcij pri izpisavanju mesečnih poročil, bodo na drugi strani formule za mesečna poročila, ki izidejo v kratkem.

Tajništvo J. S. Z.

VABILO.

West Frankfort, Ill.

Vse člane klubov št. 188, 192 in 200 uljudno pozivam, naj se polnoštevilno udeležijo konference, ki bo dne 26. maja ob 8. dopoldne v West Frankfortu, Ill. — Pridite zanesljivo vsi, ker imamo na tej konferenci zelo važne reči na dnevnem redu. Torej na svidenje dne 26. maja!

S soc. pozdravom

F. Pergar,
konferenčni tajnik.

Cleveland, O.

Clevelandski rojaki se opozarjajo, da bodo v kratkem tukaj sledeči shodi:

Dne 30. maja v Collinwoodu;
dne 1. junija shod hrvaških sodrugov v Clevelandu;

dne 2. junija shod za Slovensko Republiško Združenje v Clevelandu;

dne 4. junija predavanje o predmetu "Svetovni položaj in delavstvo."

Na vseh teh shodih govori sodrug Etbin Kristan iz Chicaga. Vabimo rojake, da se jih v obilnem številu udeležijo in da agitirajo zanje. Natančnejša pojasnila slede.

Joseph Skok,
tajnik S. R. Z.

Springfield, Ill.

Vsem članom J. S. K. št. 67 se daje na znanje, da je bilo na zadnji redni seji sklenjeno, da bodo znanprej klubove seje vsako četrto nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v navadnem prostoru So. 15. Str. pri Louisu Pekolu v salonu.

Vabim sodruga, naj se bolj redno udeležujejo seji in pripeljejo nanje tudi nove člane.

S soc. pozdravom

Fr. Bezjak, tajnik.

Cleveland, O.

Članom Slovenskega socialističnega kluba št. 27, ki niso bili prisotni na zadnji seji, naznanjam, da se v naprej vršijo klubove seje vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldan, ter vsak četrty četrtke ob 7.30 zvečer dolžnost vseh je, da se redno udeležujemo seji.

A. Bogatay, tajnik.

SODRUGOM V CRAWFORD COUNTY, KANSAS!

Gross, Kans.

Naznanjam sodrugom in sodružicam da se bo vršila prihodnja komercialna združenih klubov J. S. Zveze v Crawford County na Breezy Hill, Kansas dne 26. maja ob 2 popoldan.

Opozorjam sodruga in sodružice, da se udeležite polnoštevilno te konference, da bomo imeli boljši uspeh za socializem.

Frank Smerdu,
konferenčni tajnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. E. Gross, Kans.: Zdravil, o katerih nam pišete, ne poznamo. Ampak večinoma so nam medicinske, za katere se dela taka reklama, sumljive. Pri takih rečeh, o kakršnih govori doposlana knjižica, je navadno tako, da pač ne škodujejo, ampak ne pomagajo tudi ne. Preveč je tam naštetih bolezni, ki se ozdravijo vse z enim zdravilom. Če je človek res bolan, je pač naj-

bolje, da vpraša poštenega in izkušenega zdravnika.

J. G. Collinwood, O.: Pride prihodnjič.

LISTU V PODPORO.

Nabrano pri posebnem omizju na veselici društva "Prosveta" št. 245 SNPJ. v Lawrence, Pa. in poslano po John Trčelji: \$9.00: — Jakob Kunstelj, Ely, Minn. 25c. — Ena tretjina čistega dobička od veselice soc. kluba št. 50 v Virden, Ill. in poslano po Frank Stempiharju \$12.30. — Tony Semec, Meadowlands, Pa. \$1.00. Skupaj \$22.55 Zaduži izkaz \$1094.61

Vsega skupaj \$1117.16

Iz Washingtona, D. C., poročajo: General Crowder je izdal dva poziva za novince, po katerih je poklicanih 51,600 mož v armado. Novinci odidejo v vojaška taborišča med 20. in 24. majem in 29. majem in 7. junijem. S tema pozivoma je bilo od 1. maja t. l. poklicanih v armado 311,000 mož. To pomeni, da pošiljajo vojaške čete hitro čez morje. Iz Illinois pojde med 20. in 24. majem 5,000 novincev v Jeffersonovo taborišče v Missouri, med 29. majem in 7. junijem pa 5,000 mož v Jeffersonovo taborišče in 4,000 v Fort Thomas, Ky.

Vojni tajnik naznanja, da bodo odšli po naborem zakonui klicati le take novince v armado, ki

jih potrebujejo na bojišču in ne za vojno industrijo.

Kurivna uprava je odredila, da se prične kampanja za naročanje premoga dne 3. junija in traja do 8. junija. V tem tednu bodo priporočili konsumantom, da naj vsakdo zgradj naroči premog, da ga ne bo primanjkovalo po zimi.

Mrjočnost naših ljudi.

Življenska sila ameriškega naroda postaja manjša. Včasih so ljudje delali na prostem, njih hrana je bila domača, toda danes jih dela 60 odstotkov znotraj, nimajo skoro nobene vežbe in uživajo mnogo bogatejšo hrano. Če hočete biti v resnici zdravi, tedaj morate pomagati vašemu želodecu in prebavilnim delom telesa, da prežene vse nevarne substance in smrtonosne bacile. Trinerjevo ameriško grenko vino je zdravilo, katerega primesnine, grenka zeljšča, korenine in lubje je izvanredne zdravilne vrednosti, sešeti želodec, ga drži čistega ter pomaga prebavi in povrne apetit. Vživajte to vino in rešite se zaprtja, neprebavi, glavobola, nervoznosti, splošne slabosti. Cena \$1.10 po lekarnah. Pomnite, da Trinerjev Liniment je prava stvar za revmatizem, nevralgijo, lumbago, otekline, napetja, itd. 35c in 65c po lekarnah, po pošti 45c in 75c. Jos. Triner Co., kemisti, 1333-43 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Vabilo na veliko veselico
— in —
slavnostno razvitje zastave

katero priredi

društvo "MAJ", št. 240, S. N. P. J.

v Bentleyville, Pa.

dne 30. maja (Memorial Day)

VSPORED:

1. Sprejemanje došlih društev na kolodvoru od 10 ure zjutraj do opoldan, potem korakanje na prostor, kjer se razvije zastava.
2. Slovenska godba iz Canonsburga zaigra "Grand National Overture".
3. Pevski zbor "Ilirija" zapoje: Zastava že razvita je.
4. Nagovor brata zastave.
5. O pomenu zastave govori soprat Jože Ambrožič.
6. Pevski zbor "Ilirija" zapoje: "Jadransko morje".

Začetek veselice točno ob 4 uri popoldan.

Prosimo vsa sosedna društva, kakor tudi posameznike, da se te naše slavnosti udeležijo in pripomorejo do boljsega uspeha.

LOUIS HUMAR, tajnik.

VABILO

— NA —

Slavnost Desetletnice

društva

SLOVENSKI DOM

št. 86, S. N. P. J.

ki se vrši

dne 26. maja 1918 ob dveh popoldne v dvorani "Sokol Karol Jonas", 5510-14 W. 25th St., Cicero, Ill.

VSPORED:

1. Himna "Star Spangled Banner", igra slovenska godba.
2. Pozdrav društvenega predsednika.
3. Himna "Hej Slovani", igra slovenska godba.
4. "Soci": poje pev. društvo "Slovani", Pullman, Ill.
5. "Pomlad": poje pev. društvo "Lira" — mešan zbor.
6. "Lastovki v slovo": poje pevsko društvo "Lira", moški zbor.
7. "Slovo": poje pevsko društvo "Sava".

Spored se prične točno ob petih popoldne. Po teh točkah se nadaljuje prosta zabava in ples.

VSTOPNINA 25c ZA OSEBO.

Društva, ki se udeležijo korporativno, so vstopnine proste.

OPOMBA: Vzemite na Ogden Ave. karo 25th—Larnam in se peljite do konec, potem pa hodite še dva bloka zapadno peš.

V zalogi Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe je izšla knjižica

"V novo deželo"

ki jo je spisal Etbin Kristan. Kdorkoli se zanima za pogoje socializma in za njegov razvoj, naj si naroči ta poučen spis. Naroči se pri upravnistvu "Proletarec", 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Posamezni iztis stane 30c. Soc. klubi in posamezni sodrugi, ki jih naroče, in sveda tudi razprodajo večje število, dobe popust. Kdor jih naroči od 25 do 50 iztisov jih dobi po 25c, od 50 in več, pa po 20c komad.

Knjige "Svetovna vojna in odgovornost socializma" ni potreba naročevati, dokler je listu ne naznanimo, da je izšla.

V zalogi je še nekaj "Majniških Revij" za leto 1918. Posamezni iztis stane 10 centov.

XXXXXX

"ČAS"

je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mišnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

XXXXXX

Dobro sredstvo za vtreti

ne sme manjkati pri nobenem dobro urejenem domu. Dr. Richterjev

PAIN-EXPELLER

imate nad 50 let veliko priznanje med Slovenci na celim svetu.

Jedine pravi s varstveno znamko sidra.

35c. in 65c. v lekarnah in naravnost od

F. AD. RICHTER & CO.

74-80 Washington Street, New York, N. Y.

PRIPOROČILO.

Sodrug Louis Kveder je potovalni zastopnik "Proletarca" za vse države. Pravico ima, da nas zastopa v vseh rečeh, kar se tiče naročil in oglasov. Sodruga prosimo, da naj mu pri tem poslu kolikor mogoče pomagajo.

Upravištvo.

Vabilo Na Piknik Vabilo

kateraga priredi

Slovenski Socialistični Klub, št. 175
V MOON RUN, PA.

Piknik se vrši dne 8. junija v prijazni dolini na V. Gašparretovem posestvu. Začetek ob 6 zvečer. Apelira se na vse sodruga kluba, da se sigurno vdeležijo. Člani kluba se dajo skupno slikati.

Prijazno vabimo vse Slovence iz Moon Runa in okolice, da se te prireditve polnoštevilno vdeležijo. Pripeljite s seboj soproge, dekleta in prijatelje.

Za dobro postrežbo po skrbel odbor.

Petar Petrovič, tajnik.

Izvrstno zdravilo za želodec.

Za želodčne bolečine rabite zdravilo, ki vam ne le okrepi ves telesni sistem, temveč tudi uredi vaše prebavne organe. Se posebno stari ljudje potrebujejo to zdravilo. Ako nimate slasti do jedi, če imate zapeco, če je vaš jezik nečist, ako imate slab okus v ustih ali pa če trpite valed slabe prebave, potem vzemite

Severov
Želodečni grenčec

(Severa's Stomach Bitters), ki vam bo izvrstno pomagal. Hitro se boste počutili boljše, vaša slast do jedi se vam vrne, peka vam bo prešla in prebavni in odvajalni del telesnega sistema se vam bo okreplil.

Posebno se priporoča starim in slabotnim ljudem in bolnikom kot za lahko odvajalno zdravilno sredstvo.

Tudi zdravi ljudje bi morali od časa do časa imeti po malo tega zdravila. Jemlje naj se vedno pred jedjo.

Na prodaj se dobi v lekarnah. Cena je 75 centov in \$1.50. Ako pa slučajno vaš lekarnar nima tega zdravila, mu recite, naj ga naroči za vas. Ako pa on noče tega izvršiti, tedaj pa vam ga mi pošljemo za omenjeno vsoto.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

ZA IZOBRAZBO.

Razkritje svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Poljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka verba		\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavrtnik in Iv. Kaker): Džangel. Povest iz chicaskih klavnic		.75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda		.50
Proletariat		.10
Kdo uničuje proizvodnjanje v malem		.10
Socializem		.10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"		.10
Kapitalistični razred		.10
Prof. Wahnund (poslov. A. Kristan): Katoliške svetovne naziraje in svedobna znanost		.25
O konsumnih društvih		.10
Zadruga prodajalna ali konsum		.05
Katoliška cerkev in socializem		.10
Spoved papeža Aleksandra		.10

Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto.

PROLETAREC.

4008 W. 31st St.

CHICAGO, ILLINOIS.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprtnice, medaljone, itd. Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago. Najnižje cene.

MODERNO UREJENA

NARODNA KAVARNA IN RESTAURACIJA

Domača kuhinja, svakovrstni kolači dobre pijače, turška kava, sladoled in smodke.

Operto po dnevu in po noči.

Tel: Canal 1220.

Ž. RADNOVIĆ,
lastnik.

1149 W. 18th. Str.

Chicago, Ill.

Nemški vojaški upori.

(Konec s 1. strani.)

Toda prekle vsakega štrajka, odsvetovanje od vsakega resnega protesta, plašno izogibanje vsakega upora se nemški socialni demokrati vendar ne bi moglo opustiti. Za revolucijo ni danes — če odštejemo Avstrijo — nikjer toliko poudarila, kolikor ga je v Nemčiji. In če bi bila nemška socialna demokracija revolucionarna, kakor je vedno trdila, bi bila že nekoličkrat te vojne našla najresnejše razloge za to.

Seveda je v vsaki revoluciji riziko. Tisto uro, ko se je ruska duma uprla carjevemu povelju, da se razide, tudi ni mogel nihče v tavrski palači vedeti, kakšen bo končni rezultat. Vsak poslanec, vsak delavec na ulici, vsak rebelni častnik in vojak je vedel, da je v Sibiriji še mnogo prostora, vsak se je zavedal, da se igra s svojo glavo. Toda če ne bi bili tvegali, ne bi bila revolucija nikdar zmogla.

Očividno nimajo na Nemškem poguma, da bi kaj riskirali. To spada med njih največje grehe.

Prilika za tveganje se jo pokazala ponovno, zlasti pa dvakrat. En slučaj je bil baš z omenjeno stavko. Takrat je bilo vprašanje, če bi nemški vojniki, med katerimi je na tisoče organiziranih delavcev, na tisoče socialnih demokratov, streljali na nemško stavkajoče delavce, ko bi bilo vodstvo nemške stranke revolucionarno, bi bilo moralo napraviti ta poizkus. Kajti če je kdaj kaj upanja, da odreče vojaštvo pokorščino svojim predpostavljanim, je tedaj, kadar se mu ukazuje, da naj strelja na svoje brate. In le s poizkusom se more doznati, kaj se zgodi v takem slučaju.

Vodstvo nemške socialne demokracije ni dopustilo tega poizkusa. Ni se obrnilo do vojakov s pozivom, da naj ne streljajo na svoje civilne tovariše, pač pa je civilne delavce pozvalo, naj se vrnejo na delo. Ali je vodstvo stranke samemu manjkalo poguma, ali je bilo preveč prepričano, da bo vojaštvo streljalo — to je vprašanje. Dejstvo pa je, da ni prišlo do poizkusa.

Druge prilika jo bila, ko je Nemčija napadla razoroženo Rusijo in so šli nemški regimenti naravnost zoper socializem v boj. Če bi se bilo vodstvo stranke takrat količkaj zanašalo na to, da so prodrli socialistična načela med delavske mase, takrat vojaško mobilizirane, bi bilo moralo izdati apel, da odreče tako protirevolucionarno policijsko službo. Večjega zločina zoper Internacionalno si ni misliti, kakor če se dajo socialisti, bodisi tudi vojaško oblačeni, zlorabljati za zatiranje zmagovalnega socializma.

Nemška socialna demokracija bi bila takrat za vsako ceno morala apelirati na socialistično čuvstvo nemških socialistov v armadi. Ali tudi tega rizika ni prevzela, temveč je skoraj ravnodušno gledala, kako zatira nemško vojaštvo s svojim velikim procentom socialistov socialno revolucijo na vzhodu.

Izza tega je popolnoma jasno, da ni pričako-

vati poziva na revolucijo od nemške socialne demokracije, vsaj tako dolgo ne, dokler bo kajzerizem tako močan, kakor je še doslej.

In vendar je nemška revolucija svetovna potreba. Predvsem je potrebna za nemški proletarijat. Reakcija, ki je sedaj v Nemčiji na vrhuncu, bi se naravno polastila vseh postojank, če bi se z zmago Prusije utrdila moč avtokracije. Kajzerizem, ki tepta socializem na Ruskem, mu ne bi nič bolj prizanašal doma, ko hoče nemška socialna demokracija kdaj izvesti svoj program, mora izginiti avtokracija in z njo kajzerizem sam. Nikdar pa ne bi bila za to prilika tako ugodna, kakor v sedanji vojni, če bi imela socialna demokracija dovolj poguma za to.

Videti je pa, da ga nima.

Revolucija v Nemčiji zaradi tega vendar ni izključena. Ampak priti mora po drugih potih. Kje bi se mogla poroditi, kažejo vesti o vojaških uporih. Skoraj sočasno s poročilom o uporih na Estonskem prihajajo vesti o puntih na zapadni fronti. Ne mislimo, da gre tam za revolucijo v velikem slogu; kaj takega bi se moralo jasneje pokazati vsaj pri vojaških operacijah. Ali tudi manjše neposlušnosti so znamenja.

Od začetka je bilo jasno, da je revolucija na Nemškem nemogoča brez armade. Zdaj se pa zdi vse bolj in bolj, da ni armada le sredstvo, katerega bi se revolucija morala poslužiti, ampak da se bo najbrže mogla tudi le v njej izleči.

Danes ali jutri pač ni pričakovati tega. Nemški militarizem je za to še premočan. Nemška vojaška mašina še preveč imponira ljudstvu — civilnemu in uniformiranemu. Triumfalna, kakor je doslej, napolnjuje ljudstvo s fetiškim občudovanjem in mu naganja strah v kosti. V mislih nemškega ljudstva žive zmage na Opljsem, v Srbiji, v Italiji, v Belgiji, na Francoskem, predvsem pa poraz Rusije. Kaj naj bi se kdo upal zoper silo, ki je izvedla vse to? Kaj bi mogli biti Hindenburg, Ludendorff, Falkenhayn, Mackensen i. t. d. drugega, kakor polbogovi?

Toda vojni položaj naj se izpremeni. Naj pride dan, ko se začne nemška armada umikati in ko se kljub vsem naporom ne more več ustaviti. Naj doživi strategija kajzerjevih generalov polum. Tedaj izgine njih božanstvo, z njim pa tudi občudovanje in strah. In tedaj pride psihološki moment, ko se izpremeni mišljenje nemškega ljudstva do temelja. Tedaj postane nemška revolucija mogoča.

Tisti, ki se bojujejo zoper kajzerjevo militaristično silo, se bojujejo s tem hote ali ne hote tudi za nemško revolucijo. V tem boju pripada Ameriki od dne do dne večja vloga. Zmaga Zedinjenih držav bo sicer poraz nemškega kajzerizma, ampak obenem bo zmaga revolucionarnega ljudstva na Nemškem. In čim popolnejša bo zmaga Amerike, tem popolnejša bo tudi nemška revolucija.

UTRINKI.

Iz Ženeve poročajo: Avstrijski plemenitaši, ki so organizirali posebno "stranko" cesarju Karlu zaradi znanega pisma, so pred nekaj dnevi dali knežinji Mariji Antoineti, materi cesarice Zite, štirindvajset ur časa, da zapusti Dunaj in se vrne v neki kloster v Švici, kjer ima ostati toliko časa, dokler ne bo konec vojne. Cesarjeva tašča, katero dolže, da je ona s hčerjo vred diktirala Karlovo pismo svojemu sinu, knezu Burbonskemu, je takoj zapustila Dunaj.

Kakor je iz tega videti, ima torej tudi monarhični poklic in dinastično življenje svoje križe in težave. Zakaj so torej nekateri ljudje tako neumljeni, da hočejo po silii postavljati nove trone in pehati ljudi v nesrečno kraljevsko življenje?

Iz Amsterdama poročajo: Skrbno cenzurirana poročila v nemških listih mečejo nekoliko luči na važno debato v nemškem državnem zboru, ki se je vršila pred nekaj dnevi. Poslanci so namreč debatirali o izgubah nemške armade na zapadni fronti. Filip Scheidemann, vodja socialistične evine, je kritiziral vojno ministrstvo, očitajoč mu, da daje javnosti zelo zveržena in hudo pomanjkljiva poročila o izgubah. Dejal je tudi, da je bilo nemško poročilo o angleškem napadu na pristanišče Zeebrugge v Belgiji "velika napada". Dalje je vprašal, zakaj vojaški poveljniki v Ukrajini zavračajo pritožbe ondotnih prebivalcev, ki so naslovljene na nemško vladu zaradi brutalnega ravnanja nemške soldateske.

Druge poslanec Gothein je tudi kritiziral vladu zaradi akcije v Ukrajini. Vodja klerikalcev Matija Erzberger je dejal, da je nemška militaristična procedura v Ukrajini naravnost "nezaslišana". General Wrisberg je odgovoril, da je ukrajinska vlada še preslaba, da bi sama "vzdrževala mir in red" in da mora Nemčija dobiti zahtevano žito, če ne zlepa, pa z grda.

Socialistični poslanec Stuecken je dejal v debati, da je poveljništvo pobralo znane socialiste iz mnogih polkov na fronti in jih poglavo v posebnih skupinah na najbolj nevarna mesta na zapadni fronti.

Na to očitjanje je odgovoril general Wrisberg, da je poveljništvo armade prisiljeno izvrševati drastično akcijo proti sumljivim elementom, kajti v armadi je že preveč upornikov.

Majors Salzmann, nemški militaristični kritik, se hudeje v berlinski "Vossische Zeitung", da je neki državnozbornski poslanec "begal" ljudstvo v nekem mestu severne Nemčije s pripovedovanjem o ogromnih izgubah Nemcev v sedanji ofenzivi na zapadu. Pravil je, da je dejal sam nemški vojni minister, da sta padli dve tretjini poveljnikov kompanij, da so mnogi polki popolnoma izginili in da so izgube sploh tako velike, da bo treba nehati z ofenzivo.

Kapitalistični razred se poslužuje v boju zoper delavstvo, v boju za ohranitev sedanjega dru-

žabnega reda, v boju za svojo trajno nadvlado vsakega sredstva, katero more doseči in od katerega si obljublja uspeh. To je popolnoma naravno in logično. Nič na mne pomaga, če se jim zrimo zaradi tega. Ampak vpoštevati moramo to dejstvo, ker je dejstvo in ker moramo poznati nasprotnika in njegovo moč, ako hočemo zmagati.

Iz Rotterdama v Holandiji poročajo: Neki nemški častnik se je sprl s hišno gospodinjjo v tem mestu in pri tem ji je zagrozil s stisnjeno pestjo: "Mi bomo Nizozemce že naučili pokorščine 1. avgusta". Pozneje je pojasnil, da misli Nemčija 1. avgusta t. l. uvesti militaristično kontrolo nad Holandijo.

Iz Haaga poročajo, da je holandska vlada pristala na zahteve Nemčije, kar se tiče prevažanja peska po holandskih železnih v Belgijo. Holandska pa zahteva, da se prevoz omeji na gotovo količino in da Nemčija ne bo rabila tega materiala v militaristične svrhe na fronti. Poročilo dodaja, da je s tem kriza končana kljub temu, da je položaj še vedno negotov in je Holandija prišla še v večje stiski.

Iz Ženeve poročajo:

Po najnovejših vesteh je izbruhnila v Ukrajini velika vstaja proti Nemcem in med Avstro-Nemci ter vstaji se vrše krvavi boji. Vstaje vodijo bivši častniki stare ruske armade.

"Vossische Zeitung" v Berlinu poroča, da obstoji v vsej Ukrajini vojno stanje. Preki sod je razglašen v Kijevu in Odesi.

Ta vojno stanje je seveda razglasila Nemčija, oziroma njene vojaške oblasti. Ne bi se pa smelo pozabiti, da je Nemčija priznala neodvisnost Ukrajine. Naiven človek bi lahko vprašal, kako prihaja Nemčija do tega, da razglasa v tuji deželi vojno stanje. Toda taka naivnost bi morala biti dandanašnji že izključena. Kadar "priznava" kajzerjeva Nemčija "neodvisnost" kakšne dežele, ne pomeni to nič drugega, kakor da hoče sama gospodovati v njej. Kdor tega še ne razume, je politični slepec in ta slepost je nevarna. Ljudje, ki še vedno priporočajo pogajanje z Nemčijo, da se na tak način doseže mir, bi prav tako lahko priporočali volku, naj se odvadi klati ovce. Dokler gospodje na Nemškem kajzerska avtokracija s svojo neodkritosrčnostjo in hudobnostjo, velja le en recept: Naklestiti jo je treba. Dokler ne bo tako tepena, da se nikdar več ne dvigne, ne bo svet imel mira.

Le duševna revščina more misliti, da ne morejo narodi izhajati brez kraljev.

Še nikdar ni bilo veličanstvo tako osmešeno, kakor v naših dneh.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdo nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

Pravi socialist hoče poznati težave, zapreke, uspehe in napredek delavskega boja.

Na tej poti ga spremlja Proleta-rec.

Vaše zdravje

zahteva snaznost in natančno ravnanje pri vseh zdravniških predpisih in navetih. Da vam bo mogoče odstraniti marsikako bolečino, ki preži od vseh strani na vas kot hud sovražnik, bodite vsled tega vedno pripravljeni. Imajte vedno pri rokah

Severa's Antiseptol.

To je izvrstno higijenično in antiseptično sredstvo, ki naj bi se rabilo sleherni dan pri izpiranju ust, pri grgljanju, pri izpiranju ušes, nosa, ali pri antiseptičnem izpiranju ran in oteklin. To zdravilo vam hladi in leči bolesterne dele in srbče izpahke. Navodila so označena na zavitku. Cena 35c. Na prodaj v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO.

CEDAR RAPIDS, IOWA

Central Hotel

Conemaugh, Pa.

Fred. Mosebarger,

LASTNIK.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravilo. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popl.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicagoa liveči bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE SVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vključbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kakšne slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premožanja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzo špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih vživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima sledeča za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojne, so ji takoj prikošile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnila zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

Amerikan State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

Amerikan State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kadar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold

hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bondov.

J. J. Stepien

predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE

Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

PAZITE IN HRANITE

Narodni izrek pravi: "Pazite na vaš bol denar za črne dneve." To pomenja toliko kakor prvo pazite in hranite dokler ste še zdravi in mladi, da boste imeli nekaj za stara in onemogla leta. Vsak človek mora paziti in hraniti, ko le to je odina pot, ki vas vodi v neodvisnost. Prvi dolar, ki ga date na stran, se lahko ceni kot temeljni kamen temelja za kateri vsaki struni. Dobra je vedno imeti na pametu narodni izrek ki pravi: "Zrno do zrna pogađa: kamen na kamnu palača". Najtežje je začeti ali brez početka ni nikdar ničesar. Zatorej prične! Vagati vaš denar še danes, ampak pazite, da ga nalagate v gotovo in varno banko. Z vlogo enega dolarja dobite vašo bančno knjižico.

Mi sprejemamo denar na hranilno vlogo in plačamo po 3% obresti od njega.

Pošiljamo denar v Italijo, Rusijo in Francosko.

Prodajemo prve posojilne mortgage (marke) in dajemo v najem varne hranilne predale.

Sprejemo upise za parobrodno potovanje v staro domovino po vojni.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Kapital, vloge in prebitek znaša nad \$6,000,000.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih št. zadevah.

St. sobe 1009.

133 W. Washington Street.

CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potokarja? Seveda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vodnjak z studenčno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL.

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

MODERNA KNJIGOVZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,

1638 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

(Adv.)

SLOVENCI

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI POD-PORNI JEDNOTI.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstanjajte nova društva. Deset članov (ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Naivečja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2142-49 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljakem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,

2711 South Millard Avenue.

CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoni.

Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Zaupno zdravilo dela čudeže

Skoro že 30 let se Trinerjeva zdravila uspešno rabijo z največjim zaupanjem. A to tudi radi pravega vzroka, ker zaupnost izdelovalca zasluži popolno zaupanje in čiščenje od strani številnih odjemalcev. Malo povijanje cen je sedanja potreba, da se ohrani zanesljiva vsebina izdelkov. Brnilo smo se dolgo zoper draginjo na vseh številnih potrebščinah naših, a novi vojni davek nam je spodbil še zadnji steber in morali smo cene nekoliko povišati. Vsek prijatelj Trinerjevih lekov priznava brez ugovora, da v sedanosti, ko moramo veliko več plačati za potrebščine, in tudi lekarnja stane stvar več, ni bilo mogoče draginji v okoliščini. Zato pa bo vrednost Trinerjevih lekov povrnila odjemalcem vse kar več plačajo za nje.

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO

torej ima tako zaupanje in vseh med svetom, ker učini, da bol zgubi svoje stališče. Izmed vseh bolezni jih je devetdeset odstotkov povzročenih in spetih v žlodeu. Trinerjevo Zdravilno Grenko Vinč očisti želodec in odstrani iz notranjčine drobovja vse nabrane nepotrebne in strupene snovi, ki so nekakšen blag zlotovnih tvarin zavirajočih pravilno delovanje drobovja. Trinerjevi leki so prosti vsakovratne nepotrebne mešanice in vsebujejo le potrebne zdravilne grenke koreninice ter krasno kareče rdeče vino. V zadevi zabasnosti, neprebnosti, glavobola, pol-glavobola, nervoznosti, navadne slabosti, kakor tudi v žledodnih neprilikah, ki rade nadlegujejo ženske ob premenih žitja ali ruderje in druge delavce, ko delajo in vdihavajo plin, če rabite ta lek, boste našli v njem neprecenljivo vrednost. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV LINIMENT

prodrere vselej v koren bolečine, zato pa je zlasti v slučaju protina, ali revmatizma, nevralgije, lumbago, otrpelosti gležnjev in drugih, najhitrejša in gotova pomoč. Jako je dobro tudi v zadevah odrgnin in oteklin itd., tudi za drgnjenje živcev in za mazanje po kopanju nog. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV ANTIPUTRIN

je izvrstno in prav prijetno zdravilo za navadno rabe notraj. Posebno za izpiranje grla in ust; istotako za čiščenje ran, izpuščajev in drugih kožnih otvorov. Dobi se v vseh lekarnah. Najnovejšo nagrado so dobila Trinerjeva zdravila na mednarodnih razstavah: Gold Medal—San Francisco 1915, Grand Prix—Panama 1916.

JOSEPH TRINER

MANUFACTURING CHEMIST

1333-1343 South Ashland Ave.

Chicago, Ill.